

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede | nr. 3 – 2013

Klart for "Vi sprenger grenser"	s. 6
Kautokeino kommune på ville veier	s. 10
På valgkurs med Hagebakken	s. 16
De vanskelige sakene	s. 24
Punktdemonstrasjon i Oslo	s. 33

Fra generalsekretæren

Endelig!

NFU har endelig fått "Tilskudd til særskilte rettshjelpstiltak" fra Justisdepartementet til vår juridiske rådgivning. Tilskuddet dekker selvsagt ikke de totale kostnadene, men er både en god hjelp og ikke minst en anerkjennelse av det juridiske arbeidet i NFUs administrasjon.

Og siden jeg er inne på jussen: I dag gir ikke straffeloven strafferettslig vern mot diskriminerende eller hatefulle ytringer overfor mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Dette er imidlertid rettet opp i den nye straffeloven. Den ble vedtatt i 2005 – men er ennå ikke iverksatt. Mennesker med utviklingshemning har – slik vi forstår det – pr. i dag dermed ikke noe strafferettslig vern mot diskriminerende eller hatefulle ytringer.

Den gamle straffeloven som fortsatt gjelder bør derfor endres på dette punktet.

Vi kan ikke vente til den nye loven trer i kraft – som det er antydning først vil skje i 2017 (!)

*Vibeke Seim-Haugen
generalsekretær*

FN-konvensjonen

Endelig har Norge ratifisert FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Konvensjonen innebærer blant annet en plikt for Norge til å bekjempe diskriminering og arbeide for et mer tilgjengelig samfunn.

Ratifiseringen ble behørig markert ved en høytidelighet i Oslo 3. juni med innlegg fra politisk ledelse i både Barne-, familie- og likestillingsdepartementet og Utenriksdepartementet. Det var i tillegg paneldebatt om rettigheter, forventninger, klageadgang, overvåking og rapportering der NFUs forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, var en av deltakerne. Se lederen hans på side 4.

Ny utgave

2. utgave av informasjons- og utviklingsprogrammet for likestilling og ikke-diskriminering av mennesker med utviklingshemming foreligger nå. Her er den kommende stortingsmeldingen om levekår og tiltak for mennesker med utviklingshemming omtalt i et nytt kapittel. Regjeringen tar sikte på å legge fram stortingsmeldingen i løpet av 2013.

Beskyttelse mot vold og overgrep er et nytt punkt i den oppdaterte aktivitetsplanen. Husbankens nye føringer er omtalt i punktet om bolig.

Informasjons- og utviklingsprogrammet er laget i samarbeid mellom BLD og en rekke andre departementer.

Vold og overgrep

Justiskomiteen gir i sin Innst. 339 S (2012-13) uttrykk for bekymring over at mennesker med funksjonsnedsettelse er særlig sårbare og har en økt risiko for å utsettes for vold og overgrep, og da særlig i institusjoner. Representantene mener at det er behov for å iverksette ytterligere tiltak overfor denne gruppen.

Komiteen understreker at dette aspektet må ivaretas i stortingsmeldingen om livsvilkårene for personer med utviklingshemning, som skal legges frem for Stortinget i løpet av kort tid.

Medlemmene viser også til en høring nylig der NFU var representert. I sin innstilling deler komiteen NFUs bekymring for at personer med utviklingshemning i liten grad har benyttet barnehusene, og at dette skjer til tross for at personer med utviklingshemning er en gruppe som er ekstra sårbare for å bli utsatt for overgrep. I likhet med NFU understreker komiteen behovet for at barnehusene i større grad tas i bruk også for denne gruppen, noe som i sin tur vil kreve et økt fokus på disse sakene fra politiets side.

Høringsuttalelser fra syv fylkesmenn og tre kommuner

Over 50 instanser har avgitt høringsuttalelser om levekårene for mennesker med utviklingshemning.

Det er grunn til å stille spørsmålsteget ved hvorfor det bare er syv av i alt 19 fylkesmannsembeter og kun 3 – tre – av landets 428 kommuner som har tatt pennen fatt og sagt sin mening om så viktige spørsmål.

De syv fylkene som mener noe er Buskerud, Finnmark, Hedmark, Oppland, Rogaland, Vest-Agder og Vestfold. De tre kommunene er Andøy, Oppegård og Oslo.

samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Seks utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFUNorge

Annonseakvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidebilde: Fra valgkurset i Oppland
(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

Layout: www.tinajerstad.com

Trykk: Gunnarshaug trykkeri
Utgivelse 4 – 2013
Kommer uke 36
Frist for saker er: 22. juli
Annonsefrist er: 9. august

6 Programmet "Vi sprenger grenser" er på plass fra høsten, lover kunnskapsminister Kristin Halvorsen i et intervju med Samfunn for alle.

9 Abortpresset som tre mødre med barn med Trisomi 18 opplevde i løpet av svangerskapet gjorde dypt inntrykk på en fullsatt sal på Litteraturhuset nylig.

10 Kautokeino kommune har ikke tatt brukerne med på råd i planleggingen av et institusjonsliknende omsorgsbygg.

21 Det kan se ut til at NFU Østfold regionlag har tapt kampen mot omsorgsgettoen Østerhaug i Hvaler kommune.

24 Tage Lien og Hilde Husby fortalte om sin meklerrolle i fastlåste konflikter mellom pårørende og ansatte i kommuner og spesialisthelsetjeneste på en SOR-konferanse i Bergen nylig.

28 - NFU må både arbeide for et godt kommunalt tjenestetilbud og rettighetsfesting av BPA, sier mor og leder av NFU Finnmark fylkeslag, Sigrid Sandbu.

33 - NFU godtar for mye, sa Jens Petter Gitlesen. – Bråk mer, svarte stortingsrepresentant Line Henriette Hjelmeland (KrF) da NFU demonstrerte foran Stortinget nylig.

36 John Harald Malin er postbud i Sør-Varanger kommune.

SAFO s.20 Internasjonalt arbeid s. 38 Vi\$ste du at s. 40

FN-konvensjonen

Den 19. mars i år vedtok Stortinget enstemmig å ratifisere FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Dette betyr at Norge har avgitt en folkerettslig forpliktelse til å følge konvensjonen. Med noen års mellomrom, vil det bli utarbeidet rapporter som belyser situasjonen i Norge i forhold til konvensjonens bestemmelser. Avdekkes avvik, står Norge til ansvar overfor FN og må rette opp forholdene.

Utenriksdepartementet ønsket ikke å ratifisere konvensjonen før det norske lovverket var i samsvar med konvensjonens krav. En mente at vergemålsloven og muligheten for å umyndiggjøre mennesker var i strid med FN-konvensjonen. Dette er grunnen til at vi endelig har fått en ny og mye bedre vergemålslov. Den nye vergemålsloven har et mye rikere sett av tiltak. Vergemålet er i utgangspunktet frivillig, og vergen skal være en hjelper i viktige spørsmål og på viktige saksområder. Hvis en person står i fare for å handle i vesentlig strid med sine egne interesser på det økonomiske eller private feltet, kan en fratas den rettslige handleevnen på de områdene utfordringene er. Ingen skal umyndiggjøres. Vergemålsordningen blir også profesjonalisert ved at den løftes fra kommunens overformynderi til fylkesmannen.

Den nye vergemålsloven er et eksempel på at vi allerede har hatt nytte av konvensjonen. Hvor nyttig konvensjonen blir for fremtiden, avhenger av rapporteringen, hvordan de ulike landene, rapporteringsorganene og den aktuelle FN-komiteen fortolker konvensjonens innhold.

Det skal bli interessant å se hvordan statlige- og kommunale myndigheter forstår artikkel 19 hvor det heter at .."mennesker med nedsatt funksjonsevne har anledning til å velge bosted, og hvor og med hvem de skal bo, på lik linje med andre, og ikke må bo i en bestemt boform".

Like interessant er artikkel 24 hvor det blant annet fastslås at.."mennesker med nedsatt funksjonsevne får tilgang til inkluderende, god og gratis grunnutdanning og videregående opplæring i sitt lokalsamfunn, på lik linje med andre". Det bør i det minste bli mer krevende å etablere spesielle klasser og spesielle boliger for mennesker med utviklingshemning etter reformen er ratifisert. I St.meld. 47 (1989-90) "Om gjennomføringen av reformen for mennesker med psykisk utviklingshemning", ble det lagt vekt på at svært få hadde en normal bolig. Forholdet er ikke bedre i dag enn den gang, og situasjonen i kommune-Norge, kan vanskelig sies å være i samsvar med artikkel 19.

Uansett vil det at en bruker henviser til konvensjonen være med på å styrke konvensjonens fokus.

Norge har ikke ratifisert konvensjonens tilleggsprotokoll. Den bestemmer at enkeltpersoner eller grupper som mener at de ikke får oppfylt de rettighetene som de etter konvensjonen skal ha, kan få sin sak vurdert av FN. Forutsetningen er blant annet at alle nasjonale klagemuligheter først er brukt. Regjeringen har sagt at ratifikasjon av tilleggsprotokollen vil bli vurdert etter at selve konvensjonen er ratifisert. Enkeltsakene gir en langt mer konkret vurdering av

tilstanden og lovverket i Norge enn de mer generelle uttalelsene knyttet til nasjonal rapportering. Avgjørelsene i klagesaker gir langt klarere føringer enn uttalelse med bakgrunn i den nasjonale rapporteringen. Hvis Norge mener at FN-konvensjonen skal følges, vil det bli svært få klagesaker. Om vi ikke ratifiserer tilleggsprotokollen, kan det vanskelig forstås som noe annet enn manglende vilje til å etterleve konvensjonen.

JENS PETTER GITLESEN

Jens Petter Gitlesen

Solgården i Spania

Enkelt og behagelig

Ferie er å gjøre noe annet enn det vi gjør till hverdags. Tid, til å nyte, å være sammen – ha det gøy. På Solgården trives gjestene. Det ser du på alle de gode smilene – på frydropene. Mange svinger seg i dansen – rullestol ingen hindring.

For at en ferie skal være vellykket må reisen, servicen, serveringen og rommene være topp. Alt dette får du på Solgården!

Reis i sommer!

Fremdeles ledig:

6. august - 13. august - 1 uke

13. august - 20. august - 1 uke

6. august - 20. august - 2 uker

trygghet, trivsel og glede

Arrangør av tilrettelagt ferie siden 1972! Kontakt oss for å høre hvilke muligheter vi har til tur for deg eller din gruppe!

Les mer om oss: www.solgården.no

Bestill tur nå! 24 14 66 60

Åpningstider: 8.30 – 21.00 man – fre

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

«Vi sprenger grenser» på plass fra høsten 2013

- Vi er nå i gang med å få på plass programmet "Vi sprenger grenser" som skal bidra til å gjøre skolen bedre for elever med utviklingshemning og tilsvarende utfordringer.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Kunnskapsminister Kristin Halvorsen viser i en samtale med SFA til at det er Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped) som har den koordinerende rollen i dette arbeidet. Hun påpeker at bakgrunnen for programmet er at mange foreldre til disse elevene opplever at deres barn og unge verken blir møtt av et læringstrykk eller forventninger i skolen.

- Programmet skal iverksettes høsten 2013 både i form av kompetanse og veiledningsmateriell til foresatte, barnehager, skoler og PP-tjenesten. Det blir viktig å få ut modeller for samhandling og veiledning til ulike aktører i dette arbeidet. Dette er noe vi vet mange er opptatt av og som også vil bli tydeliggjort i forbindelse med behandlingen i Stortinget av "På rett vei".

Statsråden understreker betydningen av at vi hele tiden må begrunne hvorfor den inkluderende skolen er så viktig. - Vi vet at en del foreldre blir slitne av å måtte slåss for tilbudene til barna sine hele tiden. Nettopp derfor er det om å gjøre å understreke hvilke rettigheter disse elevene har. Det er ikke minst av den grunn viktig å få "Vi sprenger grenser" på plass for å øke denne bevisstheten i mange ledd.

Halvorsen opplyser at det i kjølvannet av arbeidet med "Vi sprenger grenser" i den kommende stortingsmeldingen om utviklingshemmedes levekår, vil gå fram at det i regi av Kunnskapsdepartementet blant annet skal foretas en undersøkelse om hvorvidt elever med utviklingshemning kommer i arbeid etter endt skolegang og hvordan skolen kan jobbe med det.

I regi av Kunnskapsdepartementet skal det foretas en undersøkelse om hvorvidt elever med utviklingshemning kommer i arbeid etter endt skolegang og hvordan skolen kan jobbe med det, sier Kristin Halvorsen.

Evalueringen

- I St.prp. «Om Endringer i opplæringslova og privatskolelova (spesialundervisning m.m.) er en av de to årlige evalueringene av den individuelle opplæringsplanen (IOP) foreslått tatt bort. Elever flest blir svært ofte testet, prøvd og evaluert. Elever med utviklingshemning derimot har vanligvis ikke andre evalueringer av undervisningen som er knyttet til opplæringsmålene enn disse to rapporteringene. Hvorfor skal ikke de også bli evaluert i forhold til sine opplæringsmål?

- Jeg ser at den foreslåtte lovendringen fra to til en halvårs-evaluering skaper uro, fordi man kan tenke at elever som får spesialundervisning dermed vil få dårligere oppfølging. Bakgrunnen for forslaget er

imidlertid tilbakemeldinger vi har fått fra en del instanser som mener at dagens skriftlige halvårsrapporter både er for rutinemessige og ikke holder den kvaliteten som skal til.

Halvorsen presiserer: - Den foreslåtte lovendringen betyr ikke at elever som får et spesialpedagogisk tilbud mister sin rett til å bli vurdert slik den står nedfelt i opplæringsloven. Denne retten innebærer både en oversikt over egne opplæringsmål, og en fortløpende og systematisk vurdering underveis av egen utvikling – som kan formidles muntlig og skriftlig. Det er altså kun den mer formelle skriftliggjøringen av dette som skal reduseres fra to til en gang i året.

- NFU er svært opptatt av å sikre en inkluderende skole hvor også elever med utviklingshemning har sin naturlige plass. Hvilke tanker gjør du deg om elever med utviklingshemning og deres plass i skolen og hvilke tiltak mener du må til for å sikre fellesskolen?

- Målet både om en inkluderende skole gjelder alle – og dermed selvsagt også for elever med utviklingshemning. Den enkeltes rett til et opplæringstilbud på nærskolen i eget nærmiljø, er en del av selve kjernen i norsk utdanningspolitikk. Enkelte foreldre lar riktignok sine barn gå på segregerte opplæringstilbud, men det er viktig å presisere at det i så fall kun skal skje på bakgrunn av deres eget valg.

Inkludererstanken

- NFU har medlemmer fra de fleste yrkesgrupper. Mange av de som har jobbet med å sikre en inkluderende skole, er stort sett pensjonister nå. Det kan virke som om holdnin-

gen til den inkluderende skolen stod sterkere på 1980-tallet enn i dag. Har det skjedd en ideologisk endring i skolen og i resten av samfunnet? Hvordan kan det ha seg at inkludererstanken sto sterkere tidligere – da vi hadde langt mindre penger enn i dag?

- Inkludererstanken må uansett vedlikeholdes og begrunnes hele veien. Noen tror at det å satse på en inkluderende skole er noe man taper på, mens det i virkeligheten er omvendt. Det er en berikelse for alle at både sterke og svake elever lærer i et fellesskap. Dette er selvsagt krevende for skolen. I en situasjon med mangel på ressurser og for å holde nesen over vannet kan det fort utvikles praktiske begrunnelser for å gjøre ting annerledes. Nettopp i slike tider er det ekstra viktig å holde inkluderingsfanen høyt, presiserer Kristin Halvorsen.

Diskriminering

- NFU er svært glad for diskriminerings-

og tilgjengelighetsloven. Perspektivene i den har lang tradisjon innen arbeidslivet og i det offentlige rom, men blir derimot sjelden brukt på samme måte i forhold til norsk skole. Hvorfor er det ikke en tettere kobling mellom skolen og de myndighetene som har ansvar for likestilling, inkludering og antidiskriminering?

- Det er svært viktig å understreke at diskriminerings- og tilgjengelighetsloven gjelder alle områder, og dermed også omfatter norsk skole. Koblingen mellom skolen og ansvarlige myndigheter for denne loven er etter min oppfatning tett. Både formålsparagrafen i opplæringsloven og elevenes arbeidsmiljølov bidrar også til dette. Begge bygger på og fastslår den enkeltes rett til et likeverdig og godt pedagogisk og psykososialt miljø, svarer Kristin Halvorsen.

NFU-møte med kunnskapsministeren

Kunnskapsminister Kristin Halvorsen inviterte nylig NFU til møte med politisk ledelse i sitt departement der statssekretær Ahmad Ghanizadeh fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet også var tilstede.

TEKST OG FOTO: BITTEN MUNTHE-KAAS

Halvorsen var lydhør for NFUs syn på en rekke aktuelle skolepolitiske saker. I tillegg til at statsråden selv orienterte om det lenge varslede programmet "Vi sprenger grenser" utvekslet deltakerne spesielt tanker om fremtidens skolepolitikk, slik den er uttrykt i stortingsmel-

ding 20 (2012-13): "På rett vei". Det nylig fremlagte lovforslaget om endringer i opplæringsloven og privatskoleloven og oppfølgingen av stortingsmelding 18 (2010-2011): "Læring og fellesskap" ble også diskutert.

Bildet: Fra NFUs møte med kunnskapsministeren: Fra venstre statssekretær Ahmad Ghanizadeh, kunnskapsminister Kristin Halvorsen, statssekretær Elisabeth Dale og juridisk rådgiver i NFU, Kristine Vierli. (Foto: Forbundsleder Jens Petter Gitlesen)

Alle skal møtes med tydelige læringskrav

- Regjeringspartiene i Kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen er opptatt av at skolen skal møte alle elever med forventninger og tydelige læringskrav, og bidra til å gi like muligheter til alle.

Stine Renate Håheim (Ap) var saksordfører for behandlingen av stortingsmeldingen "På rett vei", som forteller om norsk skoles tilstand og framtid. Innstillingen ble offentliggjort 6. juni. Her er det flere merknader som er knyttet til den inkluderende skolen og forsøksskoler som er av spesiell interesse for NFU.

På spørsmål innledningsvis om hvilke føringer regjeringspartiene i Kirke-, undervisnings- og forskningskomiteen legger på skoleutviklingen for å sikre den inkluderende fellesskolen, svarer Håheim at hun er stolt over at den rødgrønne regjeringen i 2005 stanset høyresidens privatiseringsplaner, slik at disse partiene har kunnet fokusere på å styrke, fornye og forbedre den offentlige fellesskolen. - Vi har høye ambisjoner for fellesskolen og dermed også for at alle elever skal få realisert sitt potensial. Jeg er derfor glad for at vi i større grad har oppnådd våre mål i denne sammenheng de siste årene.

Alle inkludert

Håheim tilføyer at regjeringspartienes ønske også er at alle elever skal være inkludert og få god tilpasset opplæring innenfor det ordinære undervisningstilbudet. - Spesialundervisning skal være et målrettet tilbud til elever med særskilte behov utover det. Det er samtidig viktig å redusere behovet for spesialundervisning. Stortinget behandler nå et forslag som skal lovfeste skolens plikt til å vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære undervisningstilbudet før det blir utarbeidet en sakkyndig vurdering. Dette forslaget vil bidra til å styrke vektleggingen av et godt tilpasset opplæringstilbud for alle.

Stine Renate Håheim.
(Foto: ©Stortingsarkivet.)

Ekspertgruppe

Vi er i tillegg opptatt av at alle elever skal få den opplæringen de har krav på og behov for. Regjeringen la fram St.meld. 18 "Læring og fellesskap" (2010-2011) for å løse utfordringene og gjøre norsk skole bedre i stand til å ivareta sine oppgaver på en best mulig måte. Som en del av oppfølgingen ble det i 2012 etablert en ekspertgruppe som skal gå gjennom og foreslå endringer i utdanningene av spesialpedagoger. Det skal dessuten settes i gang en etter- og videreutdanningsstrategi for ansatte i PP-tjenesten.

Stine Renate Håheim understreker regjeringspartienes anerkjennelse av at

hvert barn er unikt og har ulike behov. - Vi er derfor opptatt av at det må bygges flerfaglige lag rundt læreren, og at skolen må bruke den tverrfaglige kompetansen de har lokalt. Vi er glad for at regjeringen i St.meld. 20 varsler at det skal settes i gang forsøk med flerfaglig kompetanse i skolen. Dette vil etter vår oppfatning bidra til å bedre skole- og læringsmiljøet. I samme stortingsmelding varsles det at Generell del av læreplanen skal fornyes. Etter innspill fra blant annet NFU har regjeringspartiene skrevet i merknadene at vi også ønsker at likestilling, toleranse og demokrati skal være temaer i fornyet Generell del av læreplanen.

Forsøksskole

Håheim kommer flere ganger inn på hvor godt NFU blant annet har argumentert overfor Kunnskapsdepartementet og medlemmer av den rødgrønne fraksjonen i KUF-komiteen for opprettelsen av forsøksskoler med inkluderende opplæring. - Vi setter derfor pris på at departementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å etablere en slik skole i samarbeid med Statped. Dette kan for det første bidra til gode modeller for samhandling og veiledning mellom ulike aktører i opplæringen og gi oss viktig kunnskap om hvordan vi bedre skal skape en inkluderende skole. En forsøksskole kan i tillegg være et av tiltakene i programmet "Vi sprenger grenser" som skal bidra til bedre opplæring av elever med utviklingshemning, presiserer Stine Renate Håheim.

– Man forebygger ikke lidelse ved å avlive pasienten, sa Siri Fuglem Berg. Her under paneldebatten ved siden av lege og forsker i medisinsk etikk, Morten Magelssen.

Leder av Den norske jordmorforening, Marit Heiberg.

– Disse barna fortjener den beste behandlingen de kan få, sa Åsta Årøen

Anna Solberg og hennes ektefelle vant kampen for sønnens rett til livreddende behandling.

Retten til et annerledesbarn

En liten jente som bare fikk leve i tre dager. En glad gutt på vel et år. Et barn som dør i mors liv.

Historiene som de tre mødrene Siri Fuglem Berg, Anna Solberg og Åsta Årøen fortalte på seminaret "Retten til et annerledesbarn" gjorde dypt inntrykk på de fremmøtte i en fullsatt sal på Litteraturhuset i Oslo nylig.

De tre opplevde alle et sterkt abortpress etter å ha fått påvist at deres fostre har den alvorlige diagnosen Trisomi 18. Foreldrenes ønske om å bære fram barna ble en kamp mot systemet. Alle fikk mangelfull oppfølging både før, under og etter fødselen. I journalen til Anna Solbergs sønn Ola, som nå er halvannet år gammel, stod det for eksempel at han ikke skulle gjenopplives om noe skulle inntreffe. Siden vant hun og ektemannen kampen for å få ordren fjernet. Ola vil nå få den hjelpen han trenger ved en eventuell krise.

Ordbruken

Den kliniske, medisinske ordbruken mødrene også ble møtt med i tillegg, opp-

levde alle som kald, livløs og kynisk. De stiller seg i tillegg kritiske til at leger flest tegner et mer helsvart bilde av barnas fremtidsutsikter enn de har grunnlag for. Dette til tross for at flere barn med trisomi 18 lever lenge – og noen i flere tiår.

Nå bruker de tre kvinnene mye av sin tid i kampen for bedre tilbudet til foreldre som velger å bære fram annerledesbarna. Åsta Årøen fikk applaus da hun sa at de fortjener den beste behandlingen de kan få, og kritiserte statlige myndigheter som ikke sørger for det.

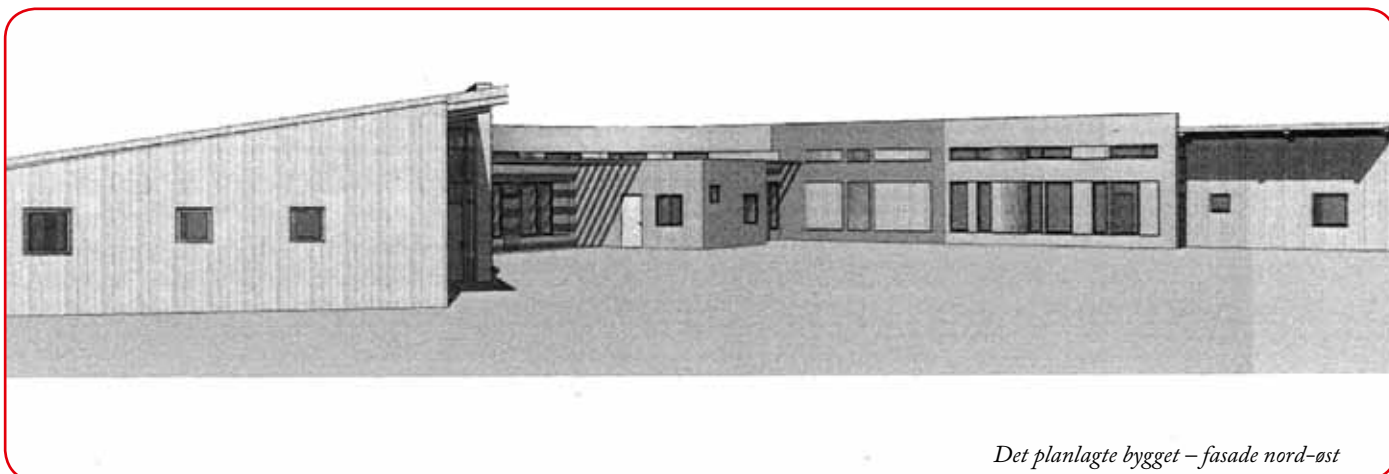
– Et menneske og et foster er så uendelig mye mer enn sin funksjonshemning, understreket Siri Fuglem Berg. Som samtidig minnet om at man ikke forebygger lidelse med å avlive pasienten. – Dagens praksis er etisk sett problematisk. Svarer foreldre nei til å abortere sitt foster med alvorlig sykdom, fratas fosteret samtidig retten til medisinske og livreddende tiltak, sa hun.

Beklaget

Leder av Den norske jordmorforening, Marit Heiberg, beklaget på vegne av sine medlemmer det presset Siri Fuglem Berg, Anna Solberg og Åsta Årøen hadde opplevd om å abortere da det ble oppdaget at de var gravide med barn med en alvorlig diagnose. – Kvinner som bærer syke fostre har et vanskelig valg. Vi må respektere de som vil beholde fosteret, og gi veiledning på en god måte. Det betyr blant annet at vi ikke bare må ha fokuset på barnets avvik, svakheter og begrensninger, presiserte Marit Heiberg.

Vi kommer tilbake med mer stoff om "annerledesbarna" i neste nummer av Samfunn for alle.

bmk

Det planlagte bygget – fasade nord-øst

Strid om omsorgsbygg i Kautokeino kommune

I KAUTOKEINO: BITTEN MUNTHE-KAAS

- Kommunalt råd for funksjonshemmede har aldri vært uenig i at det er behov for flere omsorgsboliger. Problemet er at vi – i motsetning til Arbeidsmiljøutvalget og Eldrerådet – ikke på noe tidspunkt har fått anledning til å uttale oss om dette byggeprosjektet. Da vi påpekte det, fikk vi på toppen av det hele til svar fra rådmannen om at "Rådet var ikke lovpålagt".

Lederen av kommunalt råd for funksjonshemmede i Kautokeino, Gunhild M. Eira, legger ikke skjul på sin frustrasjon over saksbehandlingen fra kommuneadministrasjonens side. Hun fastslår at kommunale råd er et lovpålagt organ, og mener at påstanden om det motsatte, avslører skremmende uvitenhet i forvaltningen.

Eira viser samtidig til at rådet ved flere anledninger har påpekt kommunens praksis med at sakspapirer ikke blir sendt med møteinnkallingene. - Dette skjedde igjen da kommunen innkalte rådet til informasjonsmøte om omsorgsboligprosjektet – der det skulle vise seg at to av de i alt fem medlemmene måtte melde forfall. Først på dette møtet fikk rådet presentert formelle tegninger og tomtebeskrivelse, og så umiddelbart at det var flere sider ved prosjektet vi ikke kunne godta.

Rådet fikk deretter frist over en helg

Gunhild M. Eira. (Foto: Privat)

til å uttale seg om denne store saken. Det ga oss verken tid til å samles eller lage en uttalelse før kommunestyret skulle behandle saken tre dager senere. En uttalelse fra medlemmene som hadde vært til stede på informasjonsmøtet ble heller ikke tillagt vekt.

Eira etterlyser brukervedvirkning på system- og individuelt nivå i Kautokeino kommune. - Det gjelder både i forbindelse med omsorgsboligprosjektet og i andre saker. Vi har invitert både rådmannen og ordføreren til møtene våre ved flere anledninger for å få informasjon – men de har hittil meldt forfall hver eneste gang.

Utformingen

Rådets leder understreker at hvis administrasjonen i kommunen hadde tatt brukervedvirkning på alvor, ville utformingen av dette prosjektet blitt helt annerledes. - Nå fremstår det planlagte bygget som en ren institusjon – i strid med statlige retningslinjer. De fremtidige

Kautokeino kommune trenger flere omsorgsboliger for personer med utviklingshemning og vil bygge 12 nye. Det planlagte institusjonsliknende bygget skal plasseres på en tomt som ligger noen titalls meter fra et boligfelt for eldre og et helsesenter der det i hovedsak bor sykehjemspasienter. Mangelen på brukervedvirkning gjennom hele planleggingsprosessen har vakt stor strid.

beboerne får for eksempel ikke egen inngangsdør og må gå gjennom et felles areal for å komme inn til leilighetene sine. Bodene på i underkant av 2,5 kvadratmeter er små for de med store tekniske hjelpemidler. Beboerne kan heller ikke lage fullverdige måltider på en kjøkkenkrok med kokeplate. Vi frykter nå at det i hovedsak legges opp til felles måltider og at maten i hovedsak vil bli laget på helsesenteret.

Lederen av det kommunale rådet er også bekymret over at kommunen nå vil gjennomgå alle enkeltvedtakene til brukere med behov for kommunens tjenester med tanke på innsparinger. - Det er for det første ulovlig. Jeg frykter også for hvilke konsekvenser det kan få for den enkelte, sier Gunhild M. Eira.

NFU ble ikke informert

- NFU Kautokeino lokallag har heller ikke på noe tidspunkt vært imot at kommunen bygger nye omsorgsleiligheter. I likhet med det kommunale rådet for funksjonshemmede har også vi stilt oss kritiske til både utformingen av det nye omsorgsbygget, valg av tomt og ikke minst til at brukere og pårørende ikke på noe tidspunkt fikk delta i planleggingen før vedtaket i kommunestyret.

Inger Marie B. Eira

Inger Marie B. Eira var leder av NFU Kautokeino lokallag da kommunestyret fattet vedtaket om å bygge de 12 omsorgsboligene. Hun viser til at lokallaget umiddelbart påpekte at dette kom til å bli et institusjonsliknende bygg – stikk i strid med retningslinjene for ansvarsreformen.

Eira har selv vært arbeidsleder i de nåværende kommunale omsorgsbolige-

ne for personer med utviklingshemning, og mener at de ikke trenger et institusjonsliknende botilbud.

Rettsikkerheten

Den tidligere lokallagslederen stiller seg også undrende til at rådmann Mikkel Ailo Gaup i Altaposten har hevdet at han hadde et møte med NFU etter at hun selv gikk ut i avisen med sin kritikk både om kommunens manglende brukermedvirkning og av selve prosjektet. - Rådmannen har i denne saken aldri stilt på noe møte verken med lokallaget eller fylkeslaget. Verken han eller administrasjonen har gitt tilbakemelding på lokallagets henvendelser i denne sammenheng. Vi er med andre ord bekymret for rettsikkerheten både på individ- og systemnivå i kommunen, sier Inger Marie B. Eira.

Godt valg å si nei

- Alle vi fem som står på Flyttsamelista i kommunestyret stemte imot vedtaket om bygging av de 12 omsorgsboligene. I etterkant er jeg glad for at vi gjorde det – med tanke på at kommunen ikke på noen måte har tatt den lovpålagte brukermedvirkningen på alvor i denne saken.

Berit Marie Eira.

Kommunestyrerepresentant Berit Marie Eira presiserer i en samtale med Samfunn for alle at bakgrunnen for at de fem politikere sa nei ikke var fordi kommunen ikke har behov for flere omsorgsboliger. - Fra vår side var dette først og fremst en protest mot den mangelfulle brukermedvirkningen.

Eira minner om at politikere flest verken har kompetanse på eller kunnskap om hvordan brukerne og pårørende ønsker at et omsorgsboligbygg skal utformes eller fungere. - Vi er helt avhengig av at de som best kjenner behovene til de som skal bo der, tas med på råd – vel og

merke helt fra start i planleggingsprosessen. Politikerne må kunne stole på administrasjonen som behandler sakene som skal legges fram for kommunestyret. Vi har ikke kapasitet til å gå inn i alle lover og regler for å sjekke at disse medarbeiderne – med rådmannen i spissen – gjør jobben sin på den måten de skal.

Pinlig

Da vi fikk vite at det lovpålagte kommunale rådet for funksjonshemmede hadde fått høringsfrist på en helg til å uttale seg om et så stort prosjekt, ble vi sjokkert. Det gjorde ikke saken bedre at rådman-

nen begrunner mangelen på informasjon til det kommunale rådet med at det ikke er lovpålagt. Det er pinlig at vi har en rådmann som ikke en gang vet hvilke utvalg som er lovpålagt og hvilke som ikke er det.

Eira tror for øvrig at både ordføreren, rådmannen og administrasjonen må ha visst at ikke alle formaliteter var i orden i denne saken. - Jeg tror ikke at resten av kommunestyret kan ha vært godt nok informert til helt å forstå hva det er de har stemt for, sier hun.

Det blir en institusjon

- Jeg synes ikke noe om det nye omsorgsbygget i det hele tatt. Dette blir en institusjon, og jeg trodde den tiden var over med ansvarsreformen. Det kommer uansett ikke på tale at vår datter skal flytte inn der.

Isak Turi

Isak Turi er provosert over at Kautokeino kommune ennå ikke har spurt de aktuelle personene med utviklingshemning om de vil flytte til den nye omsorgsboligen, men bare sendt brev om at de skal dit. - Rådmannen har påstått i Altaposten at de kommer til å bli så glade for å flytte dit.

Jeg stiller derimot spørsmålsteget ved om de kommer til å trives både med tanke på plasseringen av bygget, antallet som skal bo der og hvordan bygget skal utformes. Jeg er ikke minst spent på om Husbanken vil bidra med finansiering til et bygg som er i strid med statlige retningslinjer – og stiller meg undrende til at kommunen allerede er ute og innhenter anbud på jobben.

Turi legger heller ikke skjul på sin bekymring ved tanken på hva som skal skje den dagen han og ektefellen ikke lenger orker å bidra til at datteren får den omsorgen hun trenger. - Hun bor i dag i egen husbankfinansiert leilighet i tilknytning til huset vårt. Jeg frykter at kommunen vil legge press på at hun skal dit. Spørsmålet blir da: Kan de tvangsflytte henne? Dette spørsmålet henger nå over oss som en tung bær, sier Isak Turi.

Kokeplate og balkongdør

Ved henvendelse til arkitektfirmaet Verte i Alta som har tegnet den planlagte omsorgsboligen i Kautokeino, får SFA opplyst at det kun skal innredes kjøkkenkrok med kokeplate i de fremtidige beboernes leiligheter.

Det fullverdige kjøkkenet i bygget er lagt til et fellesrom. Beboerne får ikke egen inngangsdør utenfra. De må gå gjennom et fellesareal inne i bygget for å komme inn i leilighetene sine.

Sparer millionbeløp

"Det nye omsorgssenteret til om lag 25 millioner skal bidra til å spare millionbeløp på drift innen helse- og omsorgssektoren i Kautokeino kommune. I et nytt bygg kan vi redusere driften med 10-15 årsverk, noe som betyr millioner i besparelser". Pål Norvoll, leder for teknisk etat. (Kilde: Altaposten, 22.5.2013).

En provokasjon!

Når de ulike aktørene både er uenige om fakta knyttet til prosessen rundt Kautokeino kommunens behandling av utbyggingsprosjektet og til utformingen av omsorgsboligene, betyr det at prosessen verken kan ha vært åpen, informativ eller tillitsskapende. Kommunen har et åpenbart forbedringspotensial.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen understreker i en kommentar at i den grad en kommune velger å bygge bofellesskap, skal de være små. Større ansamlinger av boliger for mennesker med utviklingshemning og andre diagnoser skal også unngås. Ansamlinger virker i seg selv stigmatiserende og er et hinder for inkludering.

Et bofellesskap med 12 personer, tett knyttet opp til kommunens helsesenter der det i hovedsak bor sykehjemspasienter, er en provokasjon. Kautokeino er Norges desidert største kommune og har langt bedre forutsetninger enn andre for å sikre at mennesker med utviklingshemning bor i ordinære bomiljøer i boliger som ikke skiller seg ut fra den ordinære bebyggelsen.

Det mest positive NFU kan si om saken fra Kautokeino, er at den fremstår som et glitrende eksempel på behovet for sterkere styring med kommunenes handlefrihet i politikken overfor mennesker med utviklingshemning, sier Jens Petter Gitlesen.

Søknad ikke mottatt ennå

Ved henvendelse til Husbankens regionkontor i Hammerfest, får SFA opplyst at formell søknad fra Kautokeino kommune om finansieringstilskudd til omsorgsbolig-prosjektet i skrivende stund (slutten av mai, red. anm) ennå ikke er mottatt. Det har hittil kun vært holdt et oppstartsmøte med kommunen der Husbanken presenterte hvilke krav som stilles for å få et slikt tilskudd.

Avviser kritikken

- Det har aldri vært uenighet om at kommunen trenger flere omsorgsboliger. Bygningsmassen i de gamle kommunale leilighetene våre er ikke lenger hensiktsmessige verken for de som bor eller arbeider der.

Rådmannen i Kautokeino kommune, Mikkel Ailo Gaup, avviser kritikken fra NFU Kautokeino lokallag og det kommunale rådet for funksjonshemmede. - Alt kan selvsagt gjøres bedre – men jeg synes alt i alt at vi har gjort en god jobb. Det er vel ikke uten grunn at et enstemmig kommunestyre gikk inn for prosjektet heller.

Gaup har liten forståelse for de som mener at kommunen har neglisjert den lovpålagte brukermedvirkningen i denne prosjekt-prosessen. - Både brukere og pårørende til de som skal bo i de nye leilighetene har fått den informasjonen de skal ha underveis, og har også hatt mulighet til å delta i planleggingen. Jeg kan forsikre at de som skal flytte inn i det nye bygget, vil få det veldig fint. Her vil våre ressurskrevende innbyggere med utviklingshemning få sansehage og store felles arealer som skal preges av samisk kultur både inne og ute. Det skal lages bål plass, settes opp lavvo og ellers legges til rette for andre aktiviteter som vil bidra til at de føler seg hjemme. Tomten ligger dessuten fint til med både helsesenteret og et vanlig boligfelt som nærmeste naboer.

Gaup har ikke hørt om noen som vil takke nei til det nye botilbudet, men har tvert i mot bare fått tilbakemeldinger om at alle gleder seg til å bo i de nye, moderne leilighetene. Han presiserer samtidig at det uansett ikke blir snakk om tvangsflytting av de som eventuelt ikke vil flytte dit. - Selv om vi skal gå gjennom alle enkeltvedtak, vil de som har sine tjenester i dag uansett få beholde dem.

Ikke institusjon

Rådmannen er også uenig med de som mener at det nye omsorgsbygget vil bli en institusjon som ikke er i tråd med statlige retningslinjer.

- Har dere planlagt det slik at det skal bo personer med ulike diagnoser under samme

Mikkel Ailo Gaup

tak i det nye omsorgsbygget?

- Alle som skal bo der har utviklingshemning. Det er noen som har psykiatridiagnose i tillegg – og de vil få tildelt leiligheter i en skjermet del av omsorgsbygget.

- Må de fremtidige beboerne gå gjennom et felles areal for å komme inn i sine egne leiligheter?

- Jeg er klar over at det er de som feilaktig hevder dette. Det riktige er at alle beboerne både får egen inngangsdør og tilgang til egen leilighet fra et felles areal.

- På tegningene ser det ut til at det kun vil bli fullverdige kjøkken i tilknytning til fellesrom i det nye omsorgsbygget mens det skal være en kjøkkenkrok med kokeplate i leilighetene til beboerne. Betyr dette at det i hovedsak skal legges opp til felles måltider for de som skal bo der?

- Beboerne får fullverdige kjøkken med både komfyr og kjøleskap der de kan lage

alle måltider. Det er ikke lagt opp til felles måltider i det daglige for de som skal bo der. Kjøkkenløsningen i fellesarealene er i utgangspunktet ment for de ansatte som dermed får muligheten til å lage mat til seg selv. Med tilgang på kjøkken i fellesarealene er det samtidig lagt til rette for sammenkomster for beboerne – for eksempel i tilknytning til høytider og spesielle anledninger. Hele omsorgsbygget er for øvrig utformet av et profesjonelt konsulentfirma etter prinsippet om universell utforming. Her vil alle sider ved den enkeltes behov bli ivarettatt.

- Har dere fått tilsagn fra Husbanken om finansiering av dette byggeprosjektet?

- Vi er i søknadsprosess, har ikke fått tilsagn ennå – men regner med at det skal gå greit og at vi dermed kan starte byggingen av de nye omsorgsboligene i løpet av sommeren som planlagt, svarer Mikkel Ailo Gaup.

Ny butikk i Oslo

54 prosent omsorg, 19 prosent galskap, 13 prosent inspirasjon, 8 prosent latter, 5 prosent adrenalin og 1 prosent orden

Til sammen utgjør de ovennevnte ingrediensene 100 prosent Aurora-design. Som heldige innbyggere i hovedstaden nå har enkel tilgang på. Midt i hjertet av Majorstuen ble deres splitter nye butikk "Respekt" nylig høytidelig åpnet av Bærums ordfører Lisbeth Hammer Krog og byråd for utvikling i Oslo, Bård Folke Eriksen. Sammen klippet de over den forseggjorte åpningssnoren og erklærte den nye butikken med de lekreste produkter – skapt gjennom dugnadsarbeid tilsvarende 150 000 kroner – for åpnet.

I kjølvannet av denne nyetableringen er den "gamle" butikken i Bærum lagt ned. Aurora verksteders kontor og produksjonslokaler holder derimot fortsatt hus i nabokommunen. - Nyetableringen er det største løftet i vår 25-årige historie, sa daglig leder Sina Langfeldt i sin velkomsttale

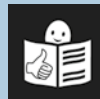
til de mange inviterte gjestene som tydelig lot seg imponere både over kvaliteten på de mange produktene og utformingen av den nye butikken. Langfeldt la ikke skjul på at det ligger en tanke bak om at den etter hvert kan bli et ordinært designhus og ikke minst inspirasjonsbedrift med arbeidsplasser for yrkeshemmede. Her skal det også satses for fullt på internasjonale prosjekter med produksjon av bedriftens design av mennesker med yrkeshemming i andre land.

På Majorstuen kan kundene kjøpe alt fra smykker og strikk, til maleri & bilder, kort og kalendere, porselen, tekstil, skotøy og hjemmelagde såper – for å nevne noe. Og salget under åpningen gikk ikke uventet – strykende!

Bærums ordfører Lisbeth Hammer Krog og byråd Bård Folke Eriksen klippet åpningssnoren sammen. (Foto: Bitten Munthe-Kaas)

LETTLEST

Midt på Majorstuen ligger det en butikk som heter Respekt.

Den ble nettopp åpnet av ordføreren i Bærum og byrådet for utvikling i Oslo.

Kundene kan kjøpe smykker, strikk, maleri og bilder, kort og kalendere, porselen, tekstil, skotøy og hjemmelagde såper og mye mer.

Den gamle Aurora-butikken i Bærum er dermed lagt ned.

Kontor og produksjonslokaler holder fortsatt til i Bærum.

Sina Langfeldt heter daglig leder i den nye butikken på Majorstuen.

Hun mener at butikken etter hvert kan bli et designhus.

Den kan også bli en inspirasjonsbedrift med arbeidsplasser for mennesker med yrkeshemming.

«Dette er meg!»

Det er ikke noe nytt at mor, forfatter, lærer, spesialpedagog og foredragsholder Caroline Tidemand-Andersen bruker mye av sin tid til i ulike sammenhenger å formidle at den som vet mer om seg selv, også blir en tryggere og mer selvstendig person.

Caroline Tidemand-Andersen

«Dette er meg»

En bok om identitet, følelser og valg for folk med utviklingshemning.

Skauge forlag, Bergen 2013

ISBN 978-82-92518-18-2

Hennes hittil siste bok "Dette er meg" handler også om nettopp dette viktige temaet. Den er øremerket ungdom og voksne med utviklingshemning. Her belyser hun temaer som de aller fleste i denne målgruppen er opptatt av – som identitet, følelser og valg, seksualitet og rus, om å bestemme selv, om kjærester, sex, kropp og helse, alkohol og rusmidler og om hva den enkelte kan gjøre for å ha et godt liv. For å nevne noen.

Forfatteren øser av sine mangeårige kontakt med, erfaringer og nærhet til ungdom med utviklingshemning. Med sitt enkle, direkte, usentimentale og respektfulle språk gir hun sine lesere en realistisk holdning både til egne sterke sider og de utfordringene som utviklingshemningen innebærer – hele tiden med fokus på det positive som i sin tur kan bidra til at leserne får større selvtillit og tro på egne muligheter.

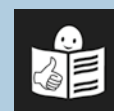
Ros til Skauge forlag som har gjort en kjempejobb med utformingen. Boken inneholder oppgaver som leserne enten kan løse alene eller sammen med noen. Den er gjennomillustrert med gode fotos av Bjørn Wad, har virkningsfull fargebruk og kreative virkemidler ellers som gjør at den fremstår som både innbydende, lekker og kul.

Caroline Tidemand-Andersen avslutter forordet med et håp om at leserne kan være stolte av seg selv og si "Dette er meg" når de er ferdig med boken. Vi føler oss trygge på at hun får ønsket sitt oppfylt.

– bmk

LETTLEST

Boken for deg?

Boken "Dette er meg" henvender seg til ungdom og voksne med utviklingshemning.

Den som vet mer om seg selv, blir også en tryggere og mer selvstendig person, sier forfatteren Caroline Tidemand-Andersen.

Hun skriver om identitet, følelser og valg, seksualitet og rus, om å bestemme selv, om kjærester, sex, kropp og helse, alkohol og rusmidler.

I boka kommer hun også inn på hva den enkelte kan gjøre selv for å få et godt liv.

Forfatteren har i mange år hatt kontakt med ungdom med utviklingshemning.

På valgkurs med Tore Hagebakken

Gallup. Embetsmann. Demokrati. Diktatur. Manntall. Kontrollkomite. Forskjellen på et stortingsvalg og et kommune- og fylkestingsvalg.

PÅ VALGKURS: BITTEN MUNTHE-KAAS

Tore Hagebakken (i brun genser) omgitt av kursdeltakerne.

Mange spørsmål og litt vanskelige begreper ble enkelt besvart og forklart da tidligere ordfører i Gjøvik og nåværende stortingsrepresentant, Tore Hagebakken (Ap), holdt kurs for 23 lydhøre og spørrelystne deltakere med utviklingshemning på NFU Oppland fylkeslags årsmøte nylig.

Hagebakken har markert seg som en sentral støttespiller for NFU på Stortinget, og må sies å være "far" til den kommende stortingsmeldingen om utviklingshemmedes levekår. På valgkurset ga han de unge velgerne en innføring i regjeringens og Stortingets rolle i samfunnet. Deltakerne fikk dessuten en orientering om deres egne rettigheter og plikter når de skal stemme ved det kommende stortingsvalget.

Representanter for de politiske partiene på Stortinget i Oppland var invitert for å presentere seg og svare på spørsmål fra kursdeltakerne. Med unntak av Høyre og Venstre stilte alle opp. De frammøtte

politikere hadde tidvis sin fulle hyre med å svare på alt de unge velgerne ville vite. Kursdeltakerne gikk rett på sak og spurte for eksempel om hvorfor så mange mennesker med utviklingshemning ikke får støttekontakt, må bo i institusjonsliknende omsorgsboliger, ikke får jobb på det ordinære arbeidsmarkedet, har for få ferie- og fritidstilbud og diskrimineres i en skole som på langt nær fungerer for alle.

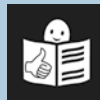
Politikerne var på sin side skjønt enige om at mye må gjøres – selv om det tydelig skinte igjennom at de til dels manglet kunnskap både om hvordan og hva. Flere av dem understreket i etterkant overfor Samfunn for alle at de hadde lært mye av møtet med de kunnskapsrike kursdeltakerne som jo kjenner disse problemene på kroppen.

Prøvevalg

Kurset ble avsluttet med et prøvevalg der Arbeiderpartiet fikk flest stemmer.

bmk

LETTLEST

Hva er forskjellen på stortingsvalg og et kommune- og fylkestingsvalg?

Det kunne stortingsrepresentant Tore Hagebakken fra Arbeiderpartiet forklare da han holdt kurs for 23 deltakere med utviklingshemning.

På kurset fikk de unge velgerne høre om regjeringens og Stortingets rolle i samfunnet.

I tillegg fikk de en orientering om rettigheter og plikter når de skal stemme ved stortingsvalget til høsten.

Kurset ble avsluttet med et prøvevalg der Arbeiderpartiet fikk flest stemmer.

Facebook-gruppe

NFU har etablert den lukkede gruppen «Storingsvalget 2013 – Informasjon, spørsmål og diskusjon» på facebook. Du kan se gruppen og be om å bli medlem eller du kan sende en e-post til jpg@nfunorge.org og be om å bli lagt til i gruppen.

Hvis du ikke er på facebook, må du først bli en facebook-bruker før du kan melde deg inn i gruppen.

Alle på facebook kan se en lukket gruppe og hvem som er medlemmer, men bare medlemmer kan se innlegg og skrive innlegg.

Sametingspresident Egil Olli sammen med noen av deltakerne fra NFU Karasjok lokallag.

Fikk orientering om Sametingsvalget

- Dette var en inspirerende forsamling som det var mye morsommere å holde foredrag for enn de fleste turister. Deltakerne virket genuint interesserte i å høre om Sametingsvalget og stilte flere spørsmål underveis.

Kommunikasjonsrådgiver Anders Henriksen ved Sametinget i Karasjok var svært fornøyd etter at sametingspresident Egil Olli nylig for første gang offisielt tok imot en delegasjon med potensielle velgere med utviklingshemning på Sametinget. Hensikten var både å gi dem omvisning på Sametinget og en orientering om det kommende sametingsvalget. Initiativet ble tatt av Frid Svineng i NFU Karasjok lokallag – noe både sametingspresidenten selv og Henriksen ga uttrykk for at de ble svært glade for.

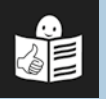
Orienteringen ble gitt i plenumsalen på samisk av både Olli og Henriksen. I etterkant fortalte sistnevnte SFAs utsendte (på norsk) at Olli spesielt hadde oppfordret de fremmøtte om å bruke sin stemmerett. Han understreket samtidig at Sametinget representerer alle samer. I tillegg til å fortelle om sametingets 39 representanter, partiene de representerer og de syv valgkretsene de kommer fra, ble deltakerne også forklart hva de selv må gjøre for å være med i det samiske valgmanntallet. - I motsetning til det norske kirkevalget og stortingsvalget

der alle i utgangspunktet er registrert, må den enkelte same selv bestemme om de vil melde seg inn. Verken foreldre eller den enkeltes verge kan gjøre det for dem. Innmeldingen skjer ved at de fyller ut en innmeldingsblankett. Nytt ved årets valg er at de også kan gjøre det elektronisk på Sametingets nettside www.sametinget.no. Vi har i tillegg en egen komité på Sametinget som sjekker at vedkommende har lov til å stå der – som igjen betyr at de må dokumentere sin samiske bakgrunn. - Kutt, sa Egil Olli.

Dokumentasjonen

På spørsmål fra SFA om hva slags dokumentasjon det kreves, svarte Henriksen at det for det første vil si at den enkelte selv – og igjen – ikke deres foreldre eller verge – må skrive under på at de oppfatter seg som same. - Det krever i tillegg at minst en av den enkeltes foreldre, besteforeldre eller oldeforeldre har eller har hatt samisk som hjemmespråk, og at man er barn av en som allerede er registrert i valgmanntallet, svarte Anders Henriksen.

LETTLEST

Sametinget har nylig hatt besøk av en gruppe personer med utviklingshemning.

Ved siden av omvisningen på Sametinget fikk de også en orientering om det kommende Sametingsvalget.

Orienteringen ble holdt på samisk av sametingspresident Egil Olli.

Han oppfordret gruppa spesielt om å bruke stemmeretten sin.

Sametinget er for alle samer, sa han. Han forklarte også hva de selv må gjøre for å være med i det samiske valgmanntallet.

Den enkelte same må selv bestemme om de vil melde seg inn.

Det kan ikke foreldre eller vergen til den enkelte gjøre. Innmeldingen skjer ved at de fyller ut en innmeldingsblankett.

De kan også gjøre det elektronisk på nettsiden til Sametinget.

Alle som melder seg inn må skrive under på at de oppfatter seg som same.

Det kreves også at minst en av foreldrene, besteforeldrene eller oldeforeldrene har, eller har hatt samisk som hjemmespråk.

Alle velgere har krav på tilgjengelig valginformasjon

- Det finnes lite eller ingen tilrettelagt valginformasjon for velgere med utviklingshemning – som i sin tur kan føre til at mange avholder seg fra å stemme. Dette skjer til tross for at de ifølge artikkel 29 i FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven har krav på tilpasset informasjon.

Daglig leder Lars Ole Bolneset i Ridderne og hans medarbeider Steinar Wangen jobber nå med lettlest valginformasjon for velgere med utviklingshemning. (Foto: Bitten Munthe-Kaas)

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Det fastslår daglig leder i Ridderne AS, Lars Ole Bolneset, i en samtale med Samfunn for alle.

Han viser til at Rådgivningsgruppen i Bærum (RGB) har tatt konsekvensen av dette. Mens medlemmene i gruppen tar ansvar for å lage lettlest valginformasjon om lokalpolitiske spørsmål i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalg, er det Bolneset og hans medarbeidere Steinar Wangen og Fridtjof Eilertsen som gjør det med tanke på det kommende stortingsvalget. Samarbeidet med RGB skjer imidlertid fortløpende.

Det nytter

Bolneset påpeker at RGB helt siden valget i 1994 har gitt tilbakemeldinger til valgstyret i Bærum om ting som ikke har fungert, og at dette arbeidet har økt tilgjengeligheten for alle velgere. Som et eksempel på dette nevner han at skiltingen

for hvilken valgmedarbeider den enkelte velger skulle henvende seg til for innskriving i manntallet ved et valg, var merket med for eksempel F – H. Da medlemmene i RGB testet tilgjengeligheten i valglokalet, klarte ikke et av medlemmene med et etternavn som begynte på G å forstå hvem han skulle henvende seg til. Ved neste valg var alle bokstavene i alfabetet synlige.

I 2012 søkte Ridderne Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet om å få midler til å lage lettlest valginformasjon for velgere med utviklingshemning i forbindelse med årets stortingsvalg. Søknaden ble ikke innvilget. Ridderne gir seg likevel ikke – selv om det er tyngre å jobbe uten penger. Partiet Høyre i Bærum har imidlertid lenge oppfordret RGB og gruppens tilretteleggere om å ta kontakt hvis de trenger hjelp til å formidle tilgjen-

Ridderne

Ridderne AS ble etablert våren 2006. Her tilbys i hovedsak opplæring og andre tjenester til kommuner og bydeler innenfor arbeidet med personer med utviklingshemning, men medarbeiderne tar også oppdrag på beslektede områder. Les mer på www.ridderne.no

gelig valginformasjon. Nå er kontakten formelt etablert.

Bolneset viser til at Ridderne og blant annet medlemmene av RGB nå har laget felles letteste spørsmål til de åtte partiene på Stortinget som mennesker med utviklingshemning er opptatt av. – Spørsmålene er delt inn i områdene bolig, ar-

RGB

Rådgivningsgruppen (RGB) i Bærum er for og med mennesker med utviklingshemning. Gruppen ble startet i 1993. Medlemmene gir råd til politikere og administrasjonen i kommunen og arbeider ellers for at mennesker med utviklingshemning skal bli hørt i saker som gjelder dem. Les mer på www.radgivningsgruppen.no

beid, fritid og helse. Partiene som vil være med på dette opplegget, får deretter hjelp av oss til å utforme svarene sine i lettlest form. De må i tillegg presentere sine fanesaker som også skal gjøres tilgjengelig for alle – før de selv må kopiere opp og distribuere dette valgmateriellet i det antallet de mener nødvendig.

Partiorganisasjonen i Høyre har allerede sendt over sine saker og vil både betale utgiftene og samtidig dekke en solidarisk del av eventuelle utgifter for de mindre partiene. Arbeiderpartiet vil gjerne være

med på opplegget, men uten å betale for det, sier Lars Ole Bolneset.

Han viser til at Steinar Wangen skal følge opp de andre seks politiske partiene i forbindelse med dette opplegget. I løpet av juni regner Ridderne med å ha fått avklart hvilke partier som ønsker å formidle sine fanesaker og svare på viktige spørsmål på en måte som alle kan forstå.

Sosiale medier

Ridderne bruker også sosiale medier aktivt både i sitt informasjonsarbeid om stortingsvalget og for å finne mer ut hva velgere med utviklingshemning er opptatt av. Wangen er i denne sammenheng aktiv på NFUs facebook-side som nylig ble opprettet spesielt i forbindelse med valget. Ridderne har også tatt kontakt med utviklingshemmedes egne organisasjoner i Sverige og Danmark for å få vite hva slags spørsmål de vil stille til sine rikspolitikere i forbindelse med et valg.

– Hva slags spørsmål er det velgere med utviklingshemning vil ha svar på?

– Det vil alltid være spørsmål som alle er opptatt av – som for eksempel: "Hvordan vil ditt parti tilrettelegge for at også vi skal få vanlige jobber?", "Hva vil ditt parti

gjøre for at også vi skal få mulighet for ferieturer som de fleste andre i samfunnet?" – for å nevne noen.

Det å vekke den politiske bevisstheten og legge til rette for at mennesker med utviklingshemning får de samme mulighetene som andre til et aktivt politisk liv, er en stor utfordring, understreker Bolneset. – Vi er med dette med på å bidra til et arbeid som har pågått en stund og som vil måtte gjentas og utvikles i mange år fremover. Vårt bidrag ved årets valg er et skritt på veien mot et mindre diskriminerende samfunn og forhåpentligvis flere politisk bevisste velgere med utviklingshemning.

Nå håper vi at alle partiene vil være med på opplegget og dermed gjøre det lettere for flere velgere å finne sitt parti, sier Lars Bolneset.

Kurshefte om stortingsvalg

NFU forsøker å bidra til og øke bevisstheten blant personer med utviklingshemning om stemmeretten og dermed også om det å delta i valg gjennom kurs- og opplysningsarbeid. Forbundet har blant annet utarbeidet et kurshefte om Stortingsvalg som kan lastes ned på www.nfunorge.org

Erik Songstad i Rådgivningsgruppen delte ut lettleste valgbrosjyrer til elever ved Sandvika videregående skole i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 2011.

Brukermedvirkning i Statped

Statlig spesialpedagogisk støttesystem – forkortet til Statped – er omorganisert, og skal framover vektlegge brukermedvirkning. Safo har meldt inn representanter til å fylle 15 verv i tillegg til vararepresentanter. Dette er brukerrepresentanter i regionale brukerråd, sentralt brukerråd og sentrale faglige samarbeidsråd. NFU har god representasjon både regionalt og sentralt.

Safos hovedstyre hadde møte med Direktøren i Statped, Tone Mørk, i april. Hun bekrefter at brukermedvirkningen blir viktig framover.

Omorganiseringen

Stortinget vedtok våren 2011 å omorganisere Statped til en virksomhet, da det tidligere besto av 11 kompetansesentre. Omorganiseringen skjedde 1. januar 2013.

Statped er nå en nasjonal etat inndelt i fire regioner, ledet av et hovedkontor i Oslo og underlagt Utdanningsdirektoratet. Hensikten med omorganiseringen var å sikre brukerne likeverdig tilgang til Statpeds tjenester – uavhengig av hvor i landet de bor.

Oppgavene

Statped skal bidra til at det blir mulig for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov å ta aktiv del i utdanning, arbeid og samfunnsliv.

Det er kommunene og fylkeskommunene som har ansvar for opplæring og mulighet for god utvikling. Statped er som nevnt innledningsvis en spesialpedagogisk støttetjeneste og skal gi støtte i arbeidet med den enkelte og med systemrettet tiltak.

Ved behov utvikler Statped tiltak for kompetanseheving lokalt.

Statped skal også være en pådriver til å utvikle fagområdene hørsel, syn språk/tale og ervervet hjerne-skade, sammensatte lærevansker og døvblindhet.

Jeg anbefaler Statpeds hjemmesider www.statped.no/ og Statpeds Facebookside der det er lagt ut mye aktuelt og nyttig informasjon på det spesialpedagogiske feltet.

Brukermedvirkning

Statpeds fire regioner er geografisk de samme som helseregionene. Safo har nå brukermedvirkere i alle de regionale brukerrådene i tillegg til tre representanter i det nasjonale brukerrådet.

Safo stiller også brukermedvirkere i de faglige samarbeidsrådene for språk/tale, for sammensatte lærevansker og for døvblindhet.

Det skal arrangeres en brukerkonferanse en gang i året, der representantene fra de ulike brukerråd kan møtes.

- Brukermedvirkningen skal være med å sikre at Statped utvikles til en etat som er tilpasset brukernes behov, understreket direktør Tone Mørk i møtet med Safos hovedstyre nylig. Hun er opptatt av å få tilbakemelding på hva som fungerer og hva som ikke fungerer. - Statped er avhengig av dialogen med brukergruppene, presiserte Tone Mørk.

VIGDIS ENDAL
DAGLIG LEDER I SAFO

Forgjeves NFU-kamp mot omsorgsgetto på Hvaler?

NFU Østfold regionlag ble ikke holdt løpende orientert fra start om Hvaler kommunes planer om en ny omsorgsgetto. Nå har Husbanken gitt grønt lys for bygging av 10 permanente leiligheter og en avlastningsbolig med seks rom og en treningsleilighet på samme område. Det er i tillegg mulig å utvide antallet leiligheter med ytterligere 10 på den 11 mål store tomten på Østerhaug like utenfor kommunesenteret Skjærhalden.

Noe av bakgrunnen for dette prosjektet er Arbeidstilsynet nå truer med å stenge bofellesskapet Oladammen på Asmaløy på grunn av kommunens manglende vedlikehold. Her er det fire leiligheter i tillegg til en avlastningsleilighet. Kommunen har allerede stor mangel på boliger til sine innbyggere med utviklingshemning, og vil få behov for flere i årene framover.

I strid med reformen

NFU Østfold regionlag har både muntlig og skriftlig i klartekst minnet både Husbanken og kommunen om at prosjektet er i strid med intensjonene i ansvarsreformen og med Husbankens egne retningslinjer for investeringstilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger.

Regionlagets mange innsigelser førte blant annet til at de opprinnelige arkitekttegningene er blitt revidert. Avlastningsleilighetene og de permanente leilighetene skal bygges som to enheter med litt avstand i mellom i stedet for å samles i en – slik det i utgangspunktet var tenkt. I enheten for de permanente leilighetene skal det bygges to fløyer til fem personer i hver – med et felles rom i mellom og større avsatt plass til felles oppholdsrom.

Regionlaget har markert bastant motstand også mot denne løsningen – som blant annet ble formidlet i klare ordelag på et møte på Hvaler nylig der mange foreldre og pårørende deltok. Her orienterte tidligere leder av NFU Østfold regionlag,

Ved Oladammen bofellesskap er forholdene så dårlige at Hvaler kommune har fått Arbeidstilsynet på nakken. (Foto: Erik Hagen, Fredrikstad Blad)

Jørn Nilsen, om de uheldige sidene ved det å bo i institusjonsliknende bofellesskap. Han anbefalte de fremmøtte å takke nei til et botilbud på vegne av sine familiemedlemmer på Østerhaug.

I et brev til Husbanken og Hvaler kommune påpeker regionlaget at de nye fasadetegningene uansett viser at dette blir en stor institusjon. – Dette er kun et

forsøk på å omgå lovintensjoner uten reell konsekvens for de som skal bo på senteret. En realisering av denne planen vil medføre et stort tilbakeskritt i forhold til gode livsvilkår for innbyggere med utviklingshemning, heter det i brevet fra NFU Østfold regionlag.

Ingen skal tvangflyttes

- Jeg kan garantere at byggingen av de nye leilighetene på Østerhaug ikke vil innebære tvangsflytting av de som måtte velge alternative løsninger. Alle skal få tjenestene de trenger der de ønsker å bo.

PÅ SOR-KONFERANSE: BITTEN MUNTHE-KAAS

SFAs utsendte møtte kommunalsjef for helse-omsorg, Lars Larsen, og virksomhetsleder for Tiltak for funksjonshemmede, Veronica Kopreitan, i Hvaler kommune. Førstnevnte understreker innledningsvis at prosessen rundt planleggingen og finansieringen av prosjektet på Østerhaug har vært viktig læring. - Selv om motstanden mot prosjektet kom uventet, tar vi uansett selvkritikk på at vi for eksempel ikke i tilstrekkelig grad tok brukerne med på råd i planleggingsprosessen fra start. Det ville utvilsomt ha påvirket prosessen.

Larsen & Kopreitan ønsker nå å skape en dialog på det de omtaler som "et helt annet nivå" med brukerne enn hittil. Som et resultat av dette skal det nå innføres et fast samarbeidsmøte mellom kommunen og representanter for brukere og pårørende.

Byggestart

Kommunalsjefen understreker at kommunen nå (medio mai, red.anm.) har fått skriftlig bekreftelse på at prosjektet er godkjent av Husbanken. - Dermed vil kommunen få investeringsstilskuddet på 14 millioner kroner som er en forutsetning for finansieringen av prosjektet som totalt vil koste rundt 48 millioner kroner. Dette betyr byggestart i løpet av sommeren - med ferdigstilling mot slutten av 2014. Deretter får vi se hvor mange som takker ja til å bo på Østerhaug, sier Lars Larsen.

- Hvilken kommentar har du til NFU Østfold regionlag som med loven i hånd gjennom hele denne prosessen har påpekt at det planlagte prosjektet på Østerhaug er i strid med de statlige retningslinjene for ansvarsreformen?

Det er innledningsvis grunn til å minne om at vi ikke har fått så mange tilbake-

Virksomhetsleder Veronica Kopreitan og kommunalsjef Lars Larsen er stolte av beliggenheten til den nye avlastningsboligen og de ti nye leilighetene på Østerhaug.

meldinger fra pårørende om at det planlagte anlegget vil få institusjonspreg. Sett i lys av de statlige føringene skjønner jeg likevel at dette er et i overkant stort prosjekt. Vårt valg om å bygge nettopp slik handler imidlertid om følgende: Hvaler er en liten kommune med en spesiell demografi. Kommunen består av i alt 830 øyer som til dels ligger isolert. Vi har ca. 4 200 innbyggere fordelt på 8 øyer som er fast bosatte i kommunen - i tillegg til 4 700 hytter.

Med en anstrengt kommuneøkonomi og i noen grad økte krav om kommunale tjenester fra ikke-fastboende innbyggere der de oppholder seg, står kommunen overfor store utfordringer innen helse- og omsorgssektoren i årene fremover. Vi trenger boliger til 27 personer med utvi-

klingshemning. I vår søken etter aktuelle tomter, fikk vi få tilbud der det er mulig å bygge tilrettelagte boliger for mennesker med funksjonsnedsettelse. Vi er imidlertid stolte av å kunne tilby omsorgsboliger på Østerhaug. Denne tomten ligger sentralt i Skjærhalden som er vårt kommunesentrum. Herfra er det gangavstand til "alt" fra kafeer og bibliotek til for eksempel butikker, post, bank og legetjenester for de som ikke har eget fremkomstmiddel.

Alle skal ikke flyttes

Veronica Kopreitan legger vekt på at personer med utviklingshemning ofte har vansker med å skaffe seg venner. - Det er derfor viktig å legge til rette for at de kan skape seg et nettverk utenom fami-

Stavanger gir blaffen

Fasade sør-vest

Stavanger kommune gir blaffen i statlige føringer. Enda flere personer med utviklingshemning skal samles – denne gangen i en stor boligblokk med 16 leiligheter som vil skille seg klart ut fra bebyggelsen omkring. (Bildet)

NFU Stavanger lokallag har gjentatte ganger protestert mot størrelsen på bofellesskapene i oljebyen. Husabøryggen og Vatnekrossen er tidligere omtalt i SFA som eksempler på dette. Allerede i september i fjor sendte lokallaget brev både til Funksjonshemmedes råd og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet med oppfordring om å medvirke til at kommunen retter seg etter de nasjonale føringer som Stortinget har bestemt for bygging av bofellesskap. Lokallaget har ennå ikke fått svar fra noen av dem.

lie og pårørende – slik det vil bli lagt til rette med felles arealer både ute og inne på Østerhaug. De ansatte gleder seg nå til å få kontorer under samme tak i tilknytning til dette senteret. I dag holder de fleste av oss til i lokaler ved bofellesskapet Oladammen der det fysiske arbeidsmiljøet etter hvert er blitt uholdbart både for de som bor og arbeider der. Et større og samlet fagmiljø i en liten kommune med Hvalers spredte bebyggelsen vil i tillegg gjøre det enklere å rekruttere dyktige medarbeidere hit. Vi kjenner samtidig til forskningsrapporter som konkluderer med det motsatte.

Kopreitan og Larsen argumenterer også for at det vil gi flere fordeler å ha ansatte samlet på et område der det både ligger en avlastningsbolig og permanente omsorgsboliger. – Vi har valgt å gi avlastning i kommunal regi, men har ikke nok brukere til å kunne tilby gode stillinger for ansatte som vil arbeide med det. På Østerhaug vil det bli mulig å bruke de ansatte mer fleksibelt. Det betyr i sin tur at alle våre brukere vil kjenne sine tjenesteytere enten de har eget hjem i en av omsorgsboligene, skal flytte fra foreldrehjemmet eller får et avlastningstilbud der.

– Mener dere at de som skal bo i omsorgsboligene på Østerhaug vil få bedre livsvilkår

enn hvis de velger alternative boløsninger?

Etter at NFU Østfold regionlag hadde formidlet sin kritikk ble det arrangert flere møter der både fylkesmannen og Husbanken var spesielt opptatt av nettopp dette spørsmålet. Disse møtene resulterte da også i at flere av de opprinnelige forslagene til løsninger ble endret. Med de endringene som er lagt inn i prosjektet nå, mener vi absolutt at dette botilbudet vil gi den enkelte gode levekår. På Østerhaug kan den enkelte både være for seg selv i egen leilighet eller ha sosialt samvær med andre i de store fellesarealene – hvis de ønsker det.

Tilgangen på store felles arealer betyr likevel ikke at det for eksempel skal legges opp til hyppige og store felles-måltider. Fellesarealene innbyr derimot til felles TV-titting, sosialt samvær, hobbykvelder, feiring av høytider osv. for de som måtte ønske det. Hver beboer vil få sitt eget fullverdige kjøkken. Vi vil legge spesiell vekt på at personer som trives i hverandres selskap skal få bo under samme tak. Det vil dessuten bli lagt til rette for et variert og godt miljø utendørs for ulike aldersgrupper. Den sentrale beliggenheten disse boligene får, er etter vår oppfatning også med på å sikre at de som skal bo på Østerhaug vil få et godt liv, svarer Lars Larsen.

Utvidelse utsatt

På spørsmål om det fortsatt kan bli aktuelt å utvide antallet permanente leiligheter med 10 nye, slik det er gitt rom for i prosjektet, svarer kommunalsjefen: – Med den kritikken som er allerede kommet mot antallet på Østerhaug, blir nok ikke denne utvidelsesmuligheten like sentral for oss som tidligere. Dette spørsmålet vil bli vurdert når kommunens pleie- og omsorgsplan fra 2014 – 2027 skal revideres. Hvem vet – etter hvert vil det kanskje vise seg at våre innbyggere med utviklingshemning ønsker å bo mer spredt. Det vil i så fall være noe vi må ta hensyn til og konsekvensene av.

– *Hvordan har dere opplevd kritikken mot Østerhaug-prosjektet?*

– Det er bra at noen stiller kritiske spørsmål til det vi gjør. Dette er samtidig en sak som har involvert ulike parter med til dels forskjellig syn. – Kritikken fra NFU har uansett ført til et bedre prosjekt. Vi er klar over at det fortsatt er sider ved det som regionlaget ikke synes er bra nok, men vil gjøre det vi kan for å ta hensyn til det i samarbeidet med brukerne fremover, presiserer Lars Larsen.

Fra konflikt til samhandling

- Mekling som metode innen helse- og omsorgssektoren blir lite brukt når det oppstår konflikter, og burde vært benyttet atskillig mer i arbeidet for å finne fram til gode løsninger og et bedre samhandlingsklima på sikt. I vårt møte med fortvilte og frustrerte ansatte og pårørende er vår jobb som meklere å ivareta alle involverte parter behov for mestring, kontroll og verdighet.

Et av de mest "matnyttige" foredragene på SOR-konferansen "De vanskelige sakene" i Bergen nylig, ble levert av rådgiver Tage Lien og fagkonsulent Hilde Husby.

Lien har lang erfaring som mekler i møter mellom pårørende og ansatte som har havnet i fastlåste konflikter. Husby har, sammen med en kollega, fått opplæring av Lien og gjennom praksis i flere saker gjort gode erfaringer med mekling som metode.

Lien arbeider ved Regionalt fagmiljø for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og Narkolepsi i Helse Sør-Øst. Dette fagmiljøet består av en sentral enhet ved Ullevål Universitetssykehus i tillegg til et nettverk av fagmiljøer i regionen. Her har man utviklet en metode og modell for å løse samhandlings- og konfliktmeklingsprosesser. Hit kan foreldre eller andre pårørende, ansatte i kommuner eller spesialisthelsetjenesten innen autismespekteret både i egen og andre regioner henvende seg for å få råd og veiledning. Husby arbeider i seksjon for voksenhabilitering i Helse Møre og Romsdal som er en del av spesialisthelsetjenestens habiliteringstilbud til personer over 18 år med medfødte eller tidlig ervervede funksjonshemninger. Som veiledningsinstans opplever begge at det kan være vanskelig å få til et samarbeid når det oppstår konflikter og at det også er lett å selv bli en del av konflikten.

Konfliktene

Mange av konfliktene som Lien, Husby og deres kolleger blir tilkalt for å løse opp i, handler om hvem som kan bestemme hva angående den enkelte og at det er delte meninger om hva som er ønskelig og godt nok. - Et dårlig samarbeidsklima vil ofte ha oppstått i kjølvannet av pårørendes bekymringer knyttet til den dag-

lige omsorgen og en negativ utvikling hos hovedpersonen som er i ferd med å gi vedkommende redusert livskvalitet, sa Tage Lien.

Han påpekte at pårørende som trekker med seg tidligere, dårlige erfaringer etter å ha vært utsatt for langvarige belastninger med å ivareta den enkeltes omsorgsbehov, kan være både slitne, sinte og frustrerte uten at de som skal hjelpe vet eller forstår hvorfor. - Mangelfull kompetanse blant ansatte, dårlig organisering av tjenestetilbud, knapphet på ressurser, manglende gjensidig tillit og lite brukervirkning er også med på å nøre opp under konflikter. Dette kan i sin tur føre til at den som trenger sammensatte tjenester og langvarig bistand, blir sterkt skadelidende.

Hverdagslige bekymringer

- Når man som mekler snakker med partene separat, ser vi samtidig at konfliktene med få unntak dreier seg om engasjerte mennesker som er veldig avhengig av hverandre, men som et eller annet sted på veien har fått problemer med å lytte til hverandre. Problemene de ikke greier å bli enige om dreier seg ofte om hverdagslige bekymringer – som for eksempel valg av klær, om at maten i kjøleskapet er mugen eller at den personlige hygieningen ikke holder mål.

Lien understreket på generelt grunnlag at pårørende skal klage når de er misfornøyd og et tilbud kan være i strid med loven. - Partene må i så fall uansett sette seg ned sammen for å gjenskape en dialog som ivaretar alle involvertes behov for kontroll, mestring og verdighet. Dialogen skapes ikke ved at den ene parten kontakter media eller advokat. I så fall får man en vinner og en taper – som i seg selv er lite konstruktivt.

Mer konferansestoff i SOR-rapport

Vi anbefaler våre lesere å lese neste utgave av Samordningsrådets fagtidsskrift Sor-Rapport som har en fyldig dekning av todagens konferansen for i underkant av 700 deltakere om "De vanskelige sakene" i Bergen nylig. Det står mer om hvordan man kan få tak i det på www.samordningsradet.no Interesserte kan også henvende seg til post@sor.no

Traumatiserte

Meklere i slike saker møter ofte både utmattede og traumatiserte pårørende og ansatte som alle er preget av langvarig kamp. De tiltak partene iverksetter for å bedre situasjonen, kan bidra til å opprettholde eller forverre konfliktene. Ønske om å skjerme seg mot kritikk og innblanding kan føre til nye formelle prosedyrer som krav til skriftlighet, begrenset informasjonsstrøm, involvering av ledernivå, og restriksjoner på besøk og samvær. Tiltakene er ment å skulle dempe konflikten, men har ofte motsatt effekt og kan oppleves som en utestengelse fra de pårørendes side.

En konflikt rammer imidlertid først og fremst den saken gjelder – som i tillegg fanger inn den dårlige stemningen. Begrensninger hjelper dessuten lite når konflikten har nådd et visst nivå. Foreldre opplever dette som en fortløpende kamp-situasjon som de hele tiden må følge med på. Når det skjærer seg helt, kan det gå så langt at både foreldre og ansatte blir sykemeldte, sa Tage Lien.

Tage Lien og Hilde Husby har lang erfaring som meklere i konflikter mellom pårørende, brukere og hjelpeapparatet.

Samarbeidsskisse

Når vi blir tilkalt for å mekle, bidrar vi til at det lages en samarbeidsskisse som utarbeides på bakgrunn av partenes egne opplevelser og ønsker, fortsatte Hilde Husby. Hun understreket at målet uansett må være å sikre hovedpersonen en best mulig livssituasjon. - I tillegg til å bli enige om målene, må partene ha fokus på hvordan de skal komme dit. Samtalene dreier seg samtidig hele tiden om hvordan man kan sikre at hovedpersonens behov blir best mulig ivarettatt.

Husby understreket at de som meklere i slike prosesser er opptatt av at partene ikke skal bruke enda mer tid på å fordele skyld og diskutere det som har vært. - Vår jobb er å sørge for at de kommer seg videre. Dette krever strukturerte drøftinger der alle både får snakke uten å bli avbrutt og komme med innspill underveis – hele tiden med brukerens behov i fokus. Det viser seg gang på gang at de som er involvert i bunn og grunn er enige om målene.

Vi hjelper dem deretter til å finne veien videre slik at de til tross for store tillitsbrudd kan bli trygge på hverandre igjen. De må finne balansen mellom å snakke

om det som har vært vanskelig og så tenke fremover. Det er dessuten om å gjøre at den enkelte retter søkelyset på det de selv skal gjøre og ikke på hva de forventer at andre skal bidra med. Blikket må med andre ord løftes fra såre enkeltepisoder til felles løsninger. Vi må for egen del være obs på å unngå å blande roller. I denne rollen er vi først og fremst meklere, ikke faglige rådgivere, ettersom løsningene må komme fra partene selv. Som fagpersoner har vi samtidig kunnskap om den spesielle situasjonen de står i og behovene den skaper, noe som kan brukes til å rette fokus mot deres felles mål.

Tilbakemeldinger

De to meklerne får flest positive tilbakemeldinger på det de gjør, selv om noen gir uttrykk for at de har mindre utbytte av det. Hilde Husby la ikke skjul på at enkelte blir frustrerte når de føler at de ikke får snakket nok om det som har vært slitsomt, vanskelig og ressurskrevende. - De aller fleste opplever likevel at de får mye informasjon gjennom denne prosessen – som ikke minst er med på å skape mye refleksjon. De lærer i tillegg både mye om

seg selv, hverandre og forstår mer av det andre gjør. Dette gir et godt grunnlag for et fremtidig samarbeid – der man er blitt enige om bærekraftige løsninger og felles mål om mer samhandling, brukermedvirkning og verdig behandling.

Informasjonshefte om konflikthåndtering

Regionalt fagmiljø for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og narkolepsi i Helse Sør-Øst har utgitt informasjonsheftet "Samhandling og konflikthåndtering i hjelpeapparatet". Hensikten med heftet er å gi ansatte i hjelpeapparatet økt kunnskap som – uavhengig av diagnose – kan bidra til at konflikter ikke kommer i veien for gode tjenestetilbud. Kopi av heftet kan fås ved henvendelse til tage.lien@ous-hf.no. Heftet kan også lastes ned på www.oslo-universitetssykehus.no/

Himmeljegerne minus Halvor Marius Hagen før avreise til skituren i isødet.
(Foto: Samfunn for alle)

Fantastisk prestasjon!

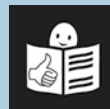
I forrige utgave av Samfunn for alle skrev vi om Himmeljegerne som skulle gå 435 kilometer på ski gjennom Nordvestpassasjen. Like før Samfunn for alle gikk i teknisk produksjon kom gla' meldingen om at de har klart det!

Dette er intet mindre enn en fantastisk prestasjon av de to brødrene Simen og Lars-Martin Tannæs-Fjeld og deres følgesvenner Sigurd Solheim Aakhus, Morten Johansen og Halvor Marius Hagen. I tillegg til utfordringer som cøliaki (glutenintoleranse), cerebral parese,

epilepsi og svaksynthet med minus 15 på begge øyne, er Simen den første skiløperen med utviklingshemning som har gjort det!

Vi gratulerer og kommer tilbake med stoff om turen i neste nummer!

LETTLEST

Leste du om Himmeljegerne i forrige nummer av Samfunn for alle?

De har klart å gå 435 kilometer på ski gjennom Nordvestpassasjen.

Brødrene Simen og Lars-Martin og deres følgesvenner Sigurd, Morten og Halvor har stått for denne prestasjonen.

Simen er den første skiløperen med utviklingshemning som har gjort dette.

Han er svaksynt med minus 15 på begge øynene.

Han lider også av glutenintoleranse, cerebral parese og epilepsi.

Nye lokallagsledere

Her er en oversikt så langt over lokallag i NFU som etter årsmøtene har fått nye ledere:

Ullensaker

Eldbjørg Slemdal
Hvitveiskroken 1 E
2050 JESSHEIM
P 63 97 06 92
M 99 22 91 97
Eldbjorg.slemdal@sebprodukter.no

Askøy

Magne Hetlevik
Søre Marikoven 4 b
5302 STRUSSHAMN
P 56 14 83 95
M 93 43 49 26
Ma.gre@online.no

Lindås og Masfjorden

Jan Arild Lindaas
Fonnebostvegen 17
5955 LINDÅS

P 99 57 90 45
M 99 57 90 45
janlindaas@gmail.com

Vik – Balestrand

Per Tollefsen
Granlivegen 14
6899 BALESTRAND
M 91 56 47 06
Pertollefsen14@msn.com

Luster

Olav Moe
Lundshaug
6873 MARIFJØRA
P 57 68 13 42
M 99 53 97 45
karenjmoe@gmail.com

Trysil og omegn lokallag

Anne Eline Larsen

Bergevegen 21
2420 TRYSIL
Mob 99 15 84 93
Larsen_ae@hotmail.com

Tysvær

Synnøve Bårdsen Lindanger
Straumsveien 80
5567 Sjoldastraumen
M 93 87 89 46
Synnove-bardsen.lindanger@tysver.kommune.no

Vestre Sunnmøre

Eli Skaatun
Ragnahaugen 7
6065 ULSTEINVIK
P 70 010212
elskaat@online.no

Verdal/Levanger

Inger Skjerve Bjartnes
Stiklestad allé 221
7656 VERDAL
M 95 9779 35
ingersb@online.no

Austrheim

Elsa Skare
Vardemyrvegen 4
5953 FONNES
P 56 16 71 82
M 97 7475 96
e.skare@online.no

Førde

Eldbjørg Lie
Brendeholten 31
5614 FØRDE
M 47 31 23 93
jos-lan@online.no

Ny omsorgsfabrikk i Eidsberg kommune?

Like for SFA gikk i trykken kom meldingen om at Eidsberg kommune i Østfold planlegger et skrekkelig eksempel av en omsorgsfabrikk for hele 60 beboere med ulike utfordringer, stikk i strid med alle statlige føringer.

Ifølge lokalavisen Smalene skal omsorgsboligene fordeles på fem fløyer i to etasjer. I en egen fløy i midten skal det legges til rette for kafe og frivillighets-sentral. På området ellers skal det bo eldre, personer med demens, personer med utviklingshemning, personer med fysiske funksjonsnedsettelse og personer med psykiske lidelser.

Det er administrasjonen som har lansert ideen om denne omsorgsgetton i sitt forslag til ny bolig sosial handlings-plan. Dette er svaret på hvordan Eidsberg kommune skal møte utfordringene på boligfronten de neste årene. - Vi vil blant annet få et stort behov for boliger til personer med demens i årene som kommer, sier virksomhetsleder Jan-Erik Eide

til avisen - og minner samtidig om at det er en del voksne med utviklingshemning i Eidsberg som i dag bor i uegnede boliger. Det er ennå ikke tatt stilling til om kommunen skal bygge anlegget selv, eller leie av en privat utbygger. Dette er noe politikerne skal avgjøre i juni, når planen skal opp til politisk behandling, skriver avisen - som samtidig viser til at forslaget først skal ut på høring.

Skarp kritikk

NFU's forbundsleder Jens Petter Gitlesen kommer med skarp kritikk av dette gettoprosjektet. - Administrasjonen i Eidsberg kommune dokumenterer med dette mangel på kunnskap om de nasjonale måltningene i politikken overfor mennesker

med utviklingshemning. - Her kan verken ansatte i forvaltningen eller politikerne ha reflektert over hva det vil si å samle dem, mennesker med fysiske funksjonsnedsettelse og mennesker med utviklingshemning på samme sted. Kommunen viser med dette i tillegg en manglende evne til å forvalte handlingsfriløst som det kommunale selvstyret innebærer. Nå må vi få langt sterkere statlig styring med fellet. Staten står fortsatt overfor store utfordringer i sitt arbeid med å informere kommuner som åpenbart mangler kunnskap om måltningene i politikken overfor mennesker med utviklingshemning, presiserer Jens Petter Gitlesen.

Vi kommer tilbake til denne saken i neste nummer av SFA.

Samfunn for alle nr. 2/2013

Slik så kommuneadministrasjonen for seg at de 60 personene med ulike utfordringer skulle bo i de fem fløyene - fordelt på to etasjer (Illustrasjon: Eidsberg kommune).

Dette skrekkelige eksemplet av en omsorgsfabrikk skulle inneholde fem fløyer i to etasjer. Her skulle det stikk i strid med alle statlige føringer bo eldre, personer med demens, utviklingshemning, fysisk funksjonsnedsettelse og psykiske lidelser. Kommuneadministrasjonen håpet å spare 2 millioner kroner på den institusjonsliknende samorganiseringen som skulle koste den nette sum av 190 millioner kroner.

Både NFU sentralt og NFU Østfold regionlag har ropt varsku mot å blande ulike brukergrupper. Nå er gleden stor over Husbankens vedtak om å nekte finansiering til institusjonsliknende prosjekter der man vil blande ulike brukergrupper.

Peer for alle

Vi minner om teater- og sommerfestivalen "Peer for alle" som skal arrangeres for tredje gang i Norge fra 23. til 28. juni i regi av Nordisk Allkunstverk. Festivalen er for mennesker med og uten utviklingshemning og har deltakere fra 7 ulike land. Les mer på www.nordisk.allkunstverk.com

Blankt Husbank-nei til gettoprosjekt i Eidsberg

Husbanken har heldigvis sagt blankt nei til Eidsberg kommuneadministrasjons gettoprosjekt med samorganisering av hele 60 omsorgsboliger for mennesker med ulike utfordringer – som vi skrev om i forrige utgave av Samfunn for alle.

7 Venner

Hva betyr det å være selvstendig?

ER DU SELVSTENDIG?

HVA KAN DU SVARE?

10 gode råd når du har et problem

Denne er meg

NYHET

Vil du bli tryggere og mer selvstendig? I Dette er meg, den nye boka til Caroline Tidemand-Andersen, får du hjelp. Det er en arbeidsbok med mange spennende oppgaver og tekster for unge/voksne med utviklingshemning. Om hvem du er, vennskap og kjærlighet, jobb og fritid, om å lære bedre og forstå mer av deg selv. Format A4, 120 sider. Pris 298,- (eks. porto)

Les mer: www.skaugeforlag.no
Bestill: post@skaugeforlag.no

SKAUGE
FORLAG

Ja takk både til BPA og kommunale tjenester!

- Det er viktig å minne om at brukerstyrt personlig assistanse (BPA) ikke er den eneste løsningen som kan gi mennesker med nedsatt funksjonsevne et verdig liv. I dag velger mange BPA fordi tjenestetilbudet fra kommunen er for dårlig. Det betyr i realiteten at de mangler reell valgfrihet. NFU må derfor arbeide for både et godt kommunalt tjenestetilbud og rettighetsfesting av BPA.

I KIRKENES: BITTEN MUNTHE-KAAS

Leder av NFU Finnmark fylkeslag, Sigrid Sandbu, er opptatt av at det må være et mål at alle får muligheten til å velge den formen for tjenester som passer best for den enkelte. Mennesker med utviklingshemning – som verken kan administrere en BPA-ordning selv eller har nære pårørende som kan gjøre det – er prisgitt det offentlige tjenestetilbud. De har like fullt samme rett til et godt liv, presiserer hun.

Sigrid har selv gode erfaringer med Sør-Varanger kommunes tjenestetilbud. Hennes snart 24 år gamle sønn, Audun, har Downs syndrom, store hjelpebehov og er avhengig av å ha noen hos seg døgnet rundt i selveierleiligheten han kjøpte like utenfor Kirkenes sentrum i fjor. Nå gleder moren seg over hans meningsfylte hverdag med jobb og varierte fritids- og ferieaktiviteter sammen med familie, venner og ikke minst sine tre faste kommunale tjenesteytere, som alle arbeider i hel stilling.

Smidig overgang

- Jeg brukte avlastning bevisst som et ledd i forberedelsene til Auduns og min egen løsrivelsesprosess helt fra han var liten, fortsetter Sigrid. - Han flyttet først hjemmefra til en kommunal utleieleilighet i Kirkenes for tre år siden. Sør-Varanger kommunes Tjeneste for funksjonshemmede (TFF) la forholdene svært godt til rette, og han fikk en smidig overgang til eget hjem. Det skjedde ved at ansatte i avlastningsboligen, som han kjente godt, flyttet med ham over i leiligheten før de gradvis ble byttet ut med faste kommunale tjenesteytere.

- Audun fikk en svært smidig overgang til eget hjem, sier Sigrid Sandbu.

På spørsmål om hun har vurdert BPA som et bedre tilbud fremfor kommunale tjenester, svarer Sigrid benektende. - Det har aldri vært aktuelt – selv om Audun sikkert hadde fått et like godt tilbud. Etter å ha hatt omsorgsansvaret alene i nesten 12 år, er jeg glad for å slippe arbeidslederrollen. Det kjennes nok å ha jobben som hans verge i dag. Faste tilkallingsvikarer blir satt inn ved ferieavvikling og sykdom, og jeg trenger ikke å bli avbrutt i min egen jobb som lærer. På fritiden kan jeg takke ja til invitasjoner på sparket – uten å måtte tenke på om det er noen hjemme hos ham. Vissheten om at han til enhver tid blir ivaretatt på beste måte betyr alt. Jeg føler meg også hundre prosent trygg på at han vil få like god oppfølging hvis det skulle skje meg noe.

Fleksibiliteten

Sigrid viser til at de fast ansatte hos Audun går i en tredelt turnus, men at de samtidig har stor frihet til å bytte vakter og/eller jobbe dobbelt for at han skal få et best mulig tilbud. - Denne fleksibiliteten bidrar både til at han får delta på sine faste fritidstilbud, være sammen med slekt og venner, og dra på overnattingsturer. Det gir ham også muligheten til å takke ja til å være med på aktiviteter som ikke nødvendigvis er planlagt i forkant. I motsetning til i kommuner med dårlige tjenestetilbud, slipper han dessuten å måtte dra hjem på bestemte klokkeslett fordi det skal være vaktskifte.

Innkjøp

Sigrid har et godt samarbeid med Auduns tjenesteytere. Hun har latt dem overta ansvaret for å kjøpe inn det meste av det han trenger. - De er unge, synes det er morsomt og kan og vet mye mer enn meg for eksempel om hva slags klær han trenger, hva som er moderne og dermed hvordan de skal se ut.

Jeg er opptatt av at de skal trives i Auduns leilighet – som de bruker mye mer tid i enn meg. Derfor har jeg også gitt dem tilbud om å kjøpe inn utstyr, lamper, gardiner, blomster og andre pynteting sammen med Audun. Leiligheten ville aldri blitt så trendy eller fått et så ungdommelig og maskulint preg hvis jeg skulle ha gjort det.

TFF

I tillegg til det gode samarbeidet med de ansatte setter Sigrid også stor pris på de mer faste, formelle kontaktmøtene med

Helsefagarbeider Lill Karikoski stortrives i jobben hjemme hos Audun.

de ansvarlige for tjenestene i Sør-Varanger kommune. - Det er utvilsomt en stor fordel at TFF er organisert som en egen virksomhet der det ikke skjeles verken til helse eller eldre-problematikk. Her råder de samme verdier og synspunkter som i NFU på hvordan mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha det. Holdningen til at det skal være få leiligheter i bofellesskap kommer også klart til uttrykk. Ledelsen har dessuten et klart fokus på at tjenestene skal gis individuelt.

Har senket skuldrene

Sigrid synes med andre ord det er godt å slippe det daglige ansvaret og endelig få lov til "bare" å være Auduns mamma. - Skuldrene har kort og godt senket seg – i vissheten om at han har det så bra. Det er samtidig en fordel at vi bor noen mil fra hverandre nå. Ingen ville vært tjent med at jeg hadde gått inn og ut av hjemmet hans i tide og utide!

Audun bruker nettbrett både til spill og til å se på bilder.

Hun utfordrer oss positivt!

- Det er selvsagt veldig hyggelig å høre at Sigrid Sandbu er fornøyd med tjenesteyterne i Auduns hjem. Hun er imidlertid en pårørende som det er lett å samarbeide med. I tillegg til at hun er oppdatert innen fagfeltet og det meste ellers, utfordrer hun oss positivt. Det betyr i sin tur at vi lærer mye av henne – som jo kjenner Audun aller best.

Jorunn Sandhell har vært virksomhetsleder for Tjenesten for funksjonshemmede (TFF) i Sør-Varanger kommune de siste åtte årene. Tidligere hadde hun fartstid innen omsorgen for utviklingshemmede siden institusjonstiden.

Etter å ha fulgt utviklingen så vidt lenge, er hun blitt opptatt av at omsorgen for funksjonshemmede generelt og utviklingshemmede spesielt, ikke må bli borte i eldreomsorgen. Hun mener at sistnevnte nå tar i overkant stor plass i mange kommuner. - Dagens helsefagarbeiderutdanning har kun ett kapittel om det å ha en funksjonshemning. Den er i tillegg i ferd med å vannes stadig mer ut – spesielt i forhold til utviklingshemmedes behov. Vi bruker derfor mye tid på intern skolering og bevisstgjøring om gode holdninger innen dette fagfeltet blant de nyutdannede helsefagarbeiderne som skal jobbe hos oss.

Samordningsrådets E-læringskurs "Mangfold og muligheter" har for eksempel vist seg å være et viktig verktøy i denne sammenheng, sier Jorunn Sandhell.

Jorunn Sandhell. (Foto: Privat)

Etter å ha hørt Ares historie fikk Jonas Gahr Støre og hans følge både omvisning og en orientering om driften på Nytorp av Ares stefar, Jørn Nilsen. (Foto. Steinar Omar Øtli, Halden Arbeiderblad)

Statsråd på Nytorp

Helseminister Jonas Gahr Støre fikk nok litt av hvert å tenke på både under og etter sitt besøk hos småbruker Are Heggland (41) på bruket Nytorp i Tistedal utenfor Halden nylig.

Støre dro dit etter å ha fått høre om Heggland av stortingsrepresentant Wenche Olsen (Ap). Hun er selv fra Halden og har i årevis vært en utrettelig forkjemper på Løvebakken for rettighetsfesting av Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA). Olsen liker å fortelle historien om Are som allerede i fire-fem årsalderen hadde utviklet epilepsi, autistiske trekk, hyperaktivitet og utviklingshemning i alvorlig grad. Etter at han flyttet hjemmefra til et bofellesskap for utviklingshemmede, skulle det gå hele 15 år da hans vanskelige væremåte både førte til at han skadet seg selv og andre og ødelagte inventar rundt seg.

Situasjonen var fullstendig uholdbar før han fikk BPA med medlevertturnus i 2006. Det skjedde i godt samarbeid mellom hans nærpersioner, helse- og sosialadministrasjonen i Halden kommune og habiliteringstjenesten i Østfold. BPA-ordningen skulle vise seg å gi både Are og familiens hans et helt nytt liv. Etter at han fikk en hverdag med fokus på livsinnhold i et levende gårdsmiljø på Nytorp, har så å si alle væremåteproblemene hans forsvunnet. Med BPA ordningen, hvor pårørende bistår Are i arbeidslederrollen, gikk man over til medlevertturnus, etablerte nytt dagtilbud og fylte dagene med gode og meningsfulle aktiviteter. Personlige

Hovedpersonen holdt seg i bakgrunnen. (Foto. Steinar Omar Øtli, Halden Arbeiderblad)

assistenter ble rekruttert ut fra egnethet og Ares behov. På Nytorp fikk helseministeren både se og høre mer om hvordan fellesnevneren i alt Are gjør, handler om kommunikasjon og hvordan det skapes naturlige samhandlinger som gjør at han må kommunisere og samtidig bidrar til at han blir mest mulig inkludert.

Billigere med BPA

Det ble nok også litt av en tankevekker for statsråden da Ares stefar, tidligere leder av NFU regionlag, Jørn Nilsen og hans mor, Else Marie Heggland, samtidig kunne dokumentere at væremåten er blitt enormt forbedret og at tilbudet sønnen får nå, koster mindre enn det kommunen måtte ut med før BPA-ordningen. Støre viste stor interesse, stilte mange spørsmål og redegjorde i tillegg litt om sine tanker rundt BPA. Han sa også at møtet med Are og det å se hvordan han har det nå, gjorde dypt inntrykk.

Før tilbaketuren til Oslo fikk statsråden og hans følge omvisning på gården der hovedpersonen er aktivt med i fjøs- og dyrestell, arbeid i skogen, drivhuset og kjøkkenhagen, i tillegg til at han driver egen gårdsbutikk. Der var ikke Støre sen om å få fram lommeboka for å sikre seg en pakke nylagte, fortsatt varme egg fra småbrukerens velstelte, frittgående (på ordentlig) og lykkelige høner.

Reportasje i SFA

Mange har mye å lære av historien om Are. Den er tidligere formidlet i en omfattende reportasje i Samfunn for alle nr. 3/2008.

bmk

Faksimile av reportasje om Are i SFA 3/2008.

LETTLEST

Are Heggland og familien hans fra Halden fikk et helt nytt liv da de begynte med Brukerstyrt Personlig Assistanse – BPA.

Are utviklet allerede i fire-fem år alderen epilepsi, autistiske trekk, hyperaktivitet og utviklingshemning.

Han skadet både seg selv og andre og ødela inventar rundt seg.

BPA-ordningen gjorde at han fikk det mye bedre i et levende gårdsmiljø på Nytorp.

De pårørende hjalp Are i arbeidslederrollen.

Etter hvert gikk de over til medleverturnus og laget nye dagtilbud.

Dagene ble fylt med gode og meningsfylte aktiviteter.

Hans vanskelige måte å være på har så å si forsvunnet.

Storingsrepresentant Wenche Olsen (AP) fra Halden har i mange år kjempet for rettighetsfesting av BPA.

Hun fortalte helseminister Jonas Gahr Støre om Are.

Dermed dro helseministeren for å besøke småbrukeren.

Statsråden og følget hans fikk en omvisning på gården der Are er aktivt med i fjøs- og dyrestell.

Han arbeider også i skogen, drivhuset og i kjøkkenhagen.

I tillegg driver han egen gårdsbutikk.

Statsråden sikret seg en pakke nylagte egg fra de frittgående og lykkelige hønene på småbruket.

NFU-siden

Avisdebatt

Bedre sent enn aldri med en god sak – som ved en forglemmelse ikke er blitt formidlet i SFA for lenge siden. Den handler om Nina Braadland, leder i NFU Sør-Trøndelag fylkeslag som 4. februar i år fikk sitt leserinnlegg "Den inkluderende skolen igjen" på trykk i Adresseavisen. Innlegget var både myntet på kunnskapsminister Kristin Halvorsen og barne-, likestillings- og inkluderingsminister Inga Marte Thorkildsen.

Og Braadland fikk svar – fra begge statsrådene! Innlegget hennes ble også registrert på de interne sidene til Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped) – der forfatteren har fått flere positive reaksjoner. Hun var imidlertid ikke fornøyd med svarene fra de to ministrene, grep pennen fatt og fulgte opp.

Siden har det vært stille. Men den aktive fylkeslederen har ikke tenkt til å gi seg med det. Nå vil hun purre – for å få svar.

Følg med, følg med – så får vi se om de to statsrådene får ny skrivekløe. Og i mellomtiden kan interesserte lese de hittil i alt tre innleggene i debatten som Braadland ha tatt initiativet til. Alt er lagt ut på NFUs facebook-side.

Kulturfestival

NFU Sogn og Fjordane fylkeslag har allerede vedtatt at den årlige kulturfestivalen skal arrangeres i dagene 4. – 6. april i 2014.

NFUs kurshefter

Vi minner om NFUs kurshefter som det er vel verdt å bruke tid på. De handler om alt fra personlig økonomi til seksualitet og stortingsvalg. Bestilling i NFU-butikken på side 53 eller ved henvendelse til NFUs sekretariat på telefon 22 39 60 50.

Valgkurs i Harstad

NFU Harstad lokallag skal arrangere valgkurs med fire samlinger for sine medlemmer med utviklingshemning. Den første skal blant annet handle om hvem som har stemmerett, Stortingets oppgaver og ansvar, litt om partigrupper og komiteer, pluss om regjering, departement og statsråder.

På den andre samlingen er det de politiske partiene, deres prinsipp, og handlingsprogram som står på dagsorden. Ved den tredje i august satser styret i lokallaget på å få samlet representanter fra hvert av de politiske partiene i Harstad til debatt om et politisk tema.

Den siste samlingen like før valget i september møtes deltakerne på rådhuset i Harstad der styret i lokallaget håper å få med ordføreren. Her blir det orientering om fremgangsmåte og utstyr som blir brukt ved valget – i tillegg til at det skal holdes en prøveavstemning

BPA

NFU Akershus fylkeslag arrangerte nylig et dagsseminar om Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) for foreldre til barn, unge og voksne med utviklingshemning. Vidar Haagensen kan gi mer informasjon om kurset på telefon 934 20 838 eller e-post: post@vidar-haagensen.no

(Foto: Harald Andresen)

Ungdomstreff

Leder av NFU Tromsø lokallag, Anita Engen, sendte oss dette fine bildet av ungdommer med Downs syndrom fra hele Troms som hadde sitt årlige treff nylig. Deltakerne laget egenkomponert konsert og teaterforestilling – og lot seg i tillegg villig forevige.

Samling for demonstrasjonen der i alt ca. 150 personer deltok.

Pia Ribsskog og Vibeke Seim-Haugen fra NFUs sekretariat

Ragnhild Johnsen Meldalen fra Kongsvinger og Ole Eilsø Sratzke fra Halden

- Bråk mer, sa Hjelmeland

- NFU godtar for mye. Vi mangler en stemme og lager for lite bråk når mennesker med utviklingshemning ikke får innfridd sine rettigheter, sa forbundsleder Jens Petter Gitlesen.

- Bråk mer, svarte stortingsrepresentant Line Henriette Hjelmeland (Krf). Sistnevnte deltok sammen med kollega Wenche Olsen (Ap) på Løvebakken og ca. 150 fremmøtte i en punktdemonstrasjon foran Stortinget i regi av NFU

Østfold regionlag nylig. Med både plakater og brosjyrer over temaet "Et samfunn for alle" og i appeller også fra flere av de fremmøtte ble utviklingshemmedes forverrede levekår på en rekke livs-områder markert.

NFU Østfold regionlag skal ha ros for et viktig initiativ og et vellykket og svært godt gjennomført arrangement som skapte stor oppmerksomhet blant hovedstadspublikummet i det strålende vårværet.

Stortingsrepresentantene Line Henriette Hjelmeland og Wenche Olsen lyttet til Jens Petter Gitlesens appell.

Malin Groth Pettersen fra Halden.

Kulturfestival feiret ett kvart hundre år-jubileum

Kulturfestivalen er vårens store høgdepunkt i Sogn og Fjordane, og den viktigaste festivalen fylket har. Første festivalen gjekk av stabelen i Jølster hausten 1988, så i år feira vi 25 årsjubileum.

TEKST: BENTE UNDERTHUN
FOTO: ATLE NESS

Kulturfestivalen er eit stort arrangement, med kurs for ungdom og vaksne med utviklingshemming. Som tidlegare år hadde vi tilbod om kurs innan musikk, dans, eventyr og drama, måling og foto og komposisjon. NFU Sogn og Fjordane og Kulturavdelinga ved Sogn og Fjordane Fylkeskommune samarbeidar om tilskipinga av festivalen.

Vi hadde tre fantastiske dagar i Førde denne jubileumshelga 12 til 14 april. Frå heile fylket møtte ivrige og glade deltakarar opp til festival, tilsaman var det 94 som deltok, dei fleste med følgepersonar. Med profesjonelle instruktørar på alle kursa vart det mange timar med kunstneriske opplevingar, øving og meistring frå fredag til søndag. Våre dyktige instruktørar legg til rette for at alle opplever glede og mestring utifrå sine føresetnader.

Vi var å heldige å ha netsleiar i NFU Landsstyret, Bjug Ringstad, med under heile arrangementet. Han stod for den offisielle opninga av kulturfestivalen 2013, medan Asvo-bandet frå Årdal stod for det musikalske innslaget ved opninga.

Sidan kulturfestivalen fyller 25 år vart det markert med ein stor jubilumskonsert i Førdehuset, der konsertsalen har plass til 600 tilskodarar. Jubileumskonserten var ei fantastisk flott framføring med alle kursdeltakarane som sang og spelte i saman med Olav Stedje. Alle kursa øvde i løpe av helga inn ein av hans sangar.

Målarkurset stilte ut ei meng fargerike bileter i konsertsalen, medan fotokurset

Kursdeltakerne sang sammen med Olav Stedje.

synte fram bilder frå heile festivalen på storskjerm.

Vi hadde spesielt inviterte gjester frå NFU og Fylkeskommunen til Jubileumsfeiringa søndag. Frå NFU møtte initiativtakarane til festivalen i 1988 Kari Støfringsdal og Åsta Nordeide, samt Solbjørg Kirkeide, Gun Skinlo, Laila Nistad og Gun Karoline Fluge som alle har vore med og drive festivalen framover i mange år. Årets festivalkomiteé valte å ære alle som desse 25 åra har gjort festivalen til det den er med jubileumskonserten.

Festivalleiar opna jubileumskonserten med desse orda:

«I staden for å dele ut gåver og blomar vil vi i dag dele ut ei musikalsk oppleving til alle.

Denne jubileumskonserten er ei gåve og takk, –til dåke som tok initiativ til, og starta opp kulturfestivalen i 1988.

Den er ei gåve til alle i NFU Sogn og Fjordane og våre gode samarbeidspartnarar i Sogn og Fjordane fylkeskommune, som i fellesskap med oss, har drive fram denne festivalen i 25 år.

Den er ei gåve til alle instruktørar, følgjepersonar og andre støttespelarar som har vore med oss, nokon for første gong i år, andre i nærmare 25 år.

Den er ei gåve til dåke som er deltakarar ved festivalen, det er de som gjev festivalen innhald. Det er de som fyller festivalen med glede, latter, meistring og eit mangfald av kunstneriske uttrykk. Det er de som gjev festivalen meining og energien som driv den framover og framover, i nye 25 år.»

Mellom musikkinnslaga vart det tale ved Nils Gjerland, leiar i Hovudutval for kultur i Sogn og Fjordane fylkeskommune og Bjug Ringstad.

Nestelederens tale

Her er utdrag frå Bjug sin tale til oss:

«Mennesker med utviklingshemning har rett til å delta i alminnelige kultur- og fritidsaktiviteter. Samfunnets vanlige fritids- og kulturtilbud skal legges til rette for mennesker med utviklingshemning».

«Kunst, kultur, idrett og frivillighet gjør samfunnet rikere og mer mangfoldig, og er avgjørende for folks livskvalitet og utvikling. Kunst og kultur har en stor egenverdi. Kunsten utfordrer og utvikler oss som enkeltmennesker og som samfunn».

Mange aktører var i sving under kulturfestivalen.

Disse to sitatene er ikke hentet fra samme kilde. Den første er fra punkt 9 i NFUs prinsippprogram. Den andre er fra Regjeringens kulturløft.

Det koster penger å delta for eksempel på slike festivaler som dette. De fleste klarer det greit hvis de bare skal betale for seg sjøl. Men så enkel og rettferdig er ikke verden. Trenger du bistand, så må du dekke utgifter til ledsager i tillegg. Det blir fort dobbel, tredobbel og til og med firedobbel pris for de som må ha med seg flere. Ikke bare snakk om kurs- og oppholdsavgift, men profesjonelle ledsagere

skal ha lønn pluss overtid, må vite. Er det rart at det er noen vi savner denne helga?

Det gjenstår mye for å oppfylle målsettingene i Regjeringens kulturløft. Det gjenstår enda mer for å tette gapet mellom Regjeringens kulturløft og punkt 9 i NFUs prinsippprogram. Skal det lykkes, så må det villes. Det er ikke nok å si halleluja, du må gjøre det også!

Denne helgen har vist hvor viktig det er å legge til rette for kulturell aktivitet tilpasset den enkeltes forutsetninger. Det har dere lyktes med til alt overmål. Jeg er full av beundring og takksigelser til arran-

gørene med Bente, Gry, Jorunn og Laila i spissen. Dyktige ledere skaffer dyktige medarbeidere. Instruktører og tilsynelatende fullbefarende studenter har levert på høyeste nivå. Humør, omsorg kombinert med engasjement og profesjonalitet. Det hele toppet med en inkluderende Olav Stedje! Jeg tror jeg har alle deltakerne med meg når jeg sier tusen, tusen takk.

Takk for at jeg har fått lov til å være med på dette! Det er drivstoff i massevis for fortsatt interessepolitisk arbeid for et inkluderende samfunn for alle, sa Bjug Ringstad.

Nye oppgaver for postbudet

John Harald Malin med postvesken til og fra rådhuset har vært et kjent syn i Kirkenes sentrum de siste 25 årene. Han fikk først jobben som postbud gjennom ASVO før han ble fast ansatt i Sør-Varanger kommune i 1995.

En av John Harald Malins faste oppgaver er å sortere og deretter bringe posten ut på de ulike kommunale avdelingene både internt og utenfor rådhuset.

Enhetsleder Ivar Kaski setter pris på å få posten levert på kontoret

I KIRKENES: BITTEN MUNTHE-KAAS

Nå er 46-åringen en av mange ansatte som har fått føle utviklingen på kroppen med at postkontor er ut og post i butikk i stedet er blitt den nye løsningen over hele landet.

Det skjedde da Kirkenes postkontor nylig ble nedlagt etter 143 års drift, postboksene skrudd ned og flyttet til Rema 1000 som ligger et stykke fra Kirkenes sentrum. Nå er det blitt for store gangavstander til at Malin selv kan hente og ta posten med til rådhuset. Brannvesenet har overtatt den delen av jobben hans.

Samfunn for alle møtte Malin en tidlig morgen få dager etter at Kirkenes postkontor ble nedlagt. Da var hans nye daglige rutiner og oppgaver ennå ikke klart definert. Malin ventet utålmodig på at brannvesenet skulle komme med postsekken slik at dagens første gjøremål med sortering kunne begynne. Det skal fortsatt skal være en av hans daglige oppgaver. Etter sorteringen var unnagjort, fotfulgte vi 46-åringen mens han rutinert fordelte posten på de ulike avdelingene på rådhuset.

John Harald Malin la ikke skjul på at han trives best med å ha det travelt på kontoret sitt ved post- og kopisentralen i

kjelleren på rådhuset. Her har han i alle år utført sine oppgaver i samme rekkefølge til kollegenes store tilfredshet. Han har hentet, sortert og fordelt all posten på de ulike avdelingene både internt på huset og til kulturretaten, helsesenteret og andre instanser som har sine kontorer utenfor.

Nye oppgaver

Konstituert leder av post- og kopisentralen på kommunens servicekontor, Janne Steinmo, er Malins overordnede. Hun er klar over at han ikke liker tanken på nye rutiner, men er samtidig overbevist om at overgangen til nye oppgaver kommer til å gå bra – bare John Harald Malin får litt mer tid på seg.

Etter at SFA var i Kirkenes, har 46-åringenn fått flere nye ruter utenfor Rådhuset der posten skal fordeles. Han kom fort inn i både rutiner og den nye måten å legge opp arbeidsdagen på. Den starter nå med halvannen times makulering i samarbeid med arbeidsleder Torger Størvold før brannvesenet kommer med postsekken på rådhuset om morgenen.

– John Harald gjør en svært god jobb for oss – og vi merker det godt når han er syk eller har ferie, understreker Janne

Steinmo. Som i tillegg til det faglige også er opptatt av sin kollegas miljøskapende rolle på jobben – Han sprer glede rundt seg med sitt gode humør og hyggelige kommentarer til alle.

Streikevakt

Steinmo opplyser ellers at John Harald får utbetalt en halv G – eller ca. 4 400 kroner pr. måned i lønn av kommunen i tillegg til sin pensjon fra NAV. – Han arbeider fra kvart på ni til halv tre fem dager pr. uke og har svært lite fravær. Som medlem av Fagforbundet har han vært tatt ut i streik to ganger. Han nektet først å delta, men da han ble forklart hvorfor det var viktig og nødvendig, tok det ikke lang tid før han fikk på seg den gule vesten og bidro med sitt som streikevakt.

På spørsmål om det er ansatt flere arbeidstakere med utviklingshemning i Kirkenes kommune, svarer Janne Steinmo bekreftende. – Vi har en ansatt på kafeen i ungdomsklubben, en annen som driver med renhold i tillegg til at det jobber flere både på Brenselutsalget og Grenseprodukter der det lages håndverksprodukter av høy kvalitet.

Minneord

Mangeårig tillitsvalgt i NFU, Leif Fiskvik, døde nylig etter kort tids sykeleie. Han var aktiv i vår organisasjon siden tidlig på 1980-tallet.

Gjennom mesteparten av hans voksne liv, fikk både NFU Kristiansund lokallag og NFU Møre & Romsdal fylkeslag nyte godt av Leifs innsats, innsikt og kompetanse. Han var kjent som en svært pålitelig, arbeidssom og omgjengelig mann - med lun humor gjemt i små setninger. I arbeidet med å sikre medlemmenes rettigheter, er det likevel mer enn en offentlig forvalter som har fått erfare at Leif også visste hvor skapet skulle stå.

Leif ble alvorlig syk på vårparten 2012, men var optimist og fast bestemt på at dette skulle gå greit. Sykdommen lot ikke til å legge demper verken på humøret eller engasjementet. Først da legen frarådet ham å reise, meldte han forfall til et møte mellom NFU og Utdanningsdirektoratet. Men han kom tilbake - like engasjert.

Mange vil huske Leif som en engasjert kursleder. På nasjonalt nivå huskes han nok likevel best for sin innsats i skolepolitikken. Han hadde et klart syn på fellesskolen og det som kreves av en leder for å sikre inkludering. Som mangeårig rektor markerte han i mange sammenhenger både betydningen av at man i denne rollen både må være en pedagogisk tilrettelegger som skal sikre at elevene får god opplæring på en tilgjengelig nærscole, og legge til rette for at lærerne skal kunne yte sitt beste.

Selv om Leif de siste årene ikke lenger hadde verv i NFU på nasjonalt nivå, var hans innsikt og erfaringer i skolepolitikk, tilrettelegging for elever med funksjonsnedsettelser og rektorrollen fortsatt så banebrytende at han ble benyttet i ulike nasjonale sammenhenger, siste gang høsten 2012.

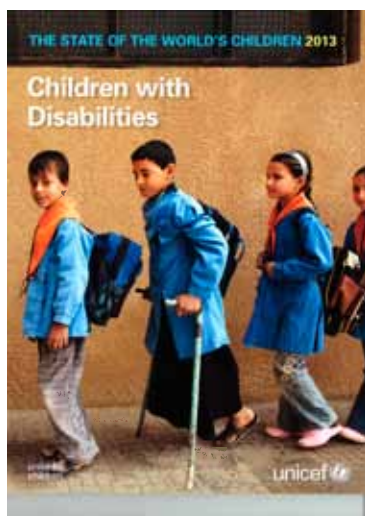
Våre tanker går nå til Leifs nærmeste familie. Vi lyser fred over hans minne.

SØLVI KNUDSEN
JENS PETTER GITLESEN

Leif Fiskvik. Foto: Samfunn for alle

UNICEF-rapport om barn med funksjonshemning

I årets tilstandsrapport fra UNICEF rapport rettes søkelyset på verdens barn med funksjonshemninger.

Forsiden på tilstandsrapporten fra UNICEF om barn med funksjonshemninger

AV: JENNY SCHAANNING

I årets tilstandsrapport fra UNICEF rapport rettes søkelyset på verdens barn med funksjonshemninger.

Rapporten ble lansert på Litteraturhuset i Oslo nylig der representanter for bistandsorganisasjoner, funksjonshemmede organisasjoner og norske myndigheter var til stede.

Generalsekretæren i UNICEF Norge, Bernt Apeland, la i sin lanseringstale vekt på to ting. For det første at barn med funksjonshemninger er usynliggjort fordi de ofte blir gjemt bort og glemt. Det mangler både statistikk på hvor mange barn som har funksjonshemning i verden og kunnskap om på hvordan de har det. UNICEF har satt i gang tiltak for å få fram tallmateriale som kan gjøre disse barna synlige. Apeland la dessuten vekt på betydningen av fokusere på barnas ressurser, evner og muligheter og ikke bare på den enkeltes funksjonsnedsettelse. Han understreket også viktigheten av å bygge ned samfunnsmessige barrierer.

Statssekretær Gry Larsen (Ap) i Utenriksdepartementet var skuffende lite konkret på vårt lands vegne i forhold til hvordan Norge skal følge opp sine forpliktelser i artikkel 32 i FN-konvensjonen som nylig ble ratifisert. Denne artikkelen forplikter Norge til å inkludere funksjonshemmede i sin utenrikspolitikk. Det var til gjengjeld gledelig at Larsen la vekt på at alle aktører som mottar midler fra Utenriksdepartementet, nå må synliggjøre hvordan de arbeider med funksjonshemmede. Dette vil forhåpentligvis bidra til et økt fokus på funksjonshemmede i norsk utviklings- og utenrikspolitikk.

Styreleder i Atlas-alliansen, Lars Ødegård, deltok i paneldebatten, og avsluttet den med de to følgende to strålende slagordene "No survey without services" og "Nothing about us without us" som vi håper både UNICEF og norske myndigheter tar med seg videre.

Stortingsmelding om rettferdig fordeling

Utviklingsminister Heikki Holmås la nylig fram stortingsmeldingen "Dele for å skape: Demokrati, rettferdig fordeling og vekst i utviklingspolitikken". Meldingen legger føringer for norsk utviklingspolitikk.

Det er tydelig at den kritiske evalueringen av norsk bistand til funksjonshemmede, Norges forpliktelser i FN-konvensjonen og påtrykk fra Atlas-alliansen har hatt betydning for innholdet i meldingen. Her nevnes funksjonshemmede eksplisitt i fattigheds- og maktanalysen som en av flere grupper som faller utenfor.

NFU og Atlas-alliansen mener dette er svært bra, men ser det samtidig som uheldig at det ikke blir fulgt opp i seksjonen om praktisk handling. Nettopp dette var hovedfokuset i innspillet fra Atlas-alliansen på høringen om meldingen i Stortinget nylig.

Utviklingshemmede

Det er verdt å merke seg at Den internasjonale føderasjonen for mennesker med utviklingshemning og deres familier, Inclusion International, har jobbet aktivt i kulissene og har lyktes i sitt arbeid med å få våre prioriteringer med i UNICEF-rapporten. Presidenten, Klaus Lachwitz ga uttrykk for sin store tilfredshet med den på følgende måte: "Endelig har UNICEF forstått betydningen av både å inkludere barn med funksjonsnedsettelse i alle samfunns- lag og å gi familiene deres den hjelpen de trenger for å kunne støtte dem".

Lachwitz presiserte samtidig at Inclusion International er klar for å jobbe sammen med UNICEF og deres partnere over hele verden for å bidra til at anbefalingene i rapporten resulterer i handling.

Fokus på NFU-støttet prosjekt på Zanzibar

Miriam Skjørten frå Universitetet i Oslo reiste nylig til Zanzibar for å følgje opp eit NFU-støtta prosjekt om inkluderande utdanning. Forbundet arbeider tett med søsterorganisasjonen Zanzibar Association for People with Developmental Disabilities (ZAPDD) og utdanningsdepartementet på Zanzibar. Målet med prosjektet er å legge til rette for at alle skal ha tilgang til utdanning, inkludert barn med funksjons- og utviklingshemming.

Miriam har tidlegare vore sterkt involvert i å utvikle eit forslag til inkluderande utdanningspolitikk på Zanzibar som er under behandling. Ho kjenner både temaet og prosjektet godt.

I løpet av reisa til Zanzibar møtte Miriam partnara- ne til NFU i tillegg til representantar for universitet og høgskular som tilbyr lærarutdanning. Miriam organiserte også eit seminar med alle dei involverte aktørane for å identifisere styrkar og svakheiter i arbeidet så langt. Her ble det også diskutert hvilke prioriteringar det skal fokus- serast på i den vidare prosessen med å innføre inklude- rande utdanning.

Generalforsamling av Inclusion Africa

Inclusion Africa arrangerte nylig generalforsamling i Ghana. Vertskapet var Inclusion Ghana, en interesseorganisasjon for utviklingshemning og deres familier. Her ble det valgt et nytt styre som nå består av fem kvinner og to menn.

Representanter for Inclusion International, NFU og vår søsterorganisasjon, LEV Danmark var også til stede på generalforsamlingen. De førstnevnte orienterte om en pågående gjennomgang av verdensorganisasjonens medlemskapsstruktur og om funnene fra en organisasjonsundersøkelse som ble foretatt i 2012 blant medlemmene i Inclusion Africa. Sistnevnte har også gjennomført en strategisk planleggingsprosess

Verden svikter funksjonshemmede

Verden svikter funksjonshemmede hver eneste dag. Det er behov for en global dugnad for å inkludere personer med funksjonshemninger i internasjonalt arbeid. Mennesker med funksjonshemninger må dessuten gjøres til målgruppe for utenriks- og utviklingspolitikken.

Det sa stortingsrepresentant Laila Gustavsen (Ap) i en interpellasjon til statsråd Heikki Eidsvoll Holmås nylig. Gustavsen etterlyste en større satsing på mennesker med funksjonshemninger og deres rettigheter i den norske bistandspolitikken.

Det er lagt ut meir informasjon på <http://www.nfunorge.no/no/Nyheter/Bistand-til-mennesker-med-funksjonsnedsettelse/>

– Det må satses på en global dugnad for å inkludere funksjonshemmede i det internasjonale arbeidet, presiserte Laila Gustavsen (Ap). (Foto: ©Stortingsarkivet.)

Elise Bjåstad vikar i NFU

Elise Bjåstad starta nylig som vikarierende bistandsrådgjevar i NFU. Ho blir verande ut perioden Helene Strøm-Rasmussen er i permisjon.

Elise har dei siste tre åra vore engasjert i arbeid for FNs utviklingsprogram i Thailand, der ho jobba med å styrke demokratiske prosessar, spesielt i lokalsamfunnet. Ho har elles rik erfaring frå det sørlege Afrika gjennom arbeid for NIBR på forskingsprosjekt i Durban, ved den Norske ambassade i Pretoria, for Wits Education Policy Unit i Johannesburg, og frå tida som mastergradsstudent ved University of KwaZulu-Natal i Durban.

Elise er kome godt i gong med arbeidet som bistandsrådgjevar, og ser fram til ei spennande tid i NFU.

Elise Bjåstad ser framtil ei spennande tid som bistandsrådgjevar i NFU.

Viktige avgjørelser om støttekontakter og avlastere

Endelig har vi fått et juridisk argument som kan gjøre det enklere å få oppfylt alle de uoppfylte vedtak om avlastning og støttekontakt.

AV ADVOKAT KRISTIN KRAMÅS
KRISTIN.KRAMAAS@HESTENESDRAMER.NO
ADVOKATFIRMAET HESTENES OG DRAMER
WWW.HESTENESDRAMER.NO

Kommunenes Sentralforbund anbefalte i 1997 bruk av Oppdragstakerforhold i stedet for Arbeidstakerforhold for flere grupper omsorgsytere. Med et pennestrøk ble timelønnen fastsatt på et minimumsnivå og feriepenge-rettigheter fjernet. Både Sivilombudsmannen og Høyesterett har nå vurdert denne praksisen grundig og kommet til den motsatte konklusjon. Støttekontakter og avlastere vil normalt reelt sett være arbeidstakere.

Kommunene har fått litt å gruble på etter disse avgjørelsene. Nå ser de for seg erstatningskrav for ikke utbetalt feriepenge tilbake i tid, krav om fast ansettelse og fortrinnsrett i andre stillinger i kommunen. Som arbeidstakere vil de også ha krav på en lønnsplasing etter de tariffavtaler som gjelder, slik at ansiennitet og utdanning som er relevant for stillingen vil ha betydning for lønnsfastsettelsen. Noen hevder at dette blir så vanskelig å vurdere juridisk, fordi brukerrettighetene kommer i konflikt med arbeidstakerrettighetene, men det har jo hele tiden vært i brukerens interesse å få tak i dyktige omsorgsytere. De gjør en viktig jobb

som bør avlønnes anstendig, og ikke minst være dekket gjennom en yrkesskadeforsikring.

Sivilombudsmannens uttalelse - støttekontakt

Sivilombudsmannen har i uttalelse 24. august 2012 (Sak 2011/3397) konkludert med at en støttekontakt måtte regnes som arbeidstaker. Kommunen ble bedt om å rette dette opp, og støttekontakten ble deretter sikret rettigheter og plikter som arbeidstaker etter hovedtariffavtalen, ferieloven og arbeidsmiljøloven.

Saken gjaldt en såkalt «fritidsstøttekontakt» for tre brukere. Hun hadde vært fast støttekontakt for de samme tre personene i tre år med et omfang på 28 timer i måneden. I saken beskrives en helt vanlig organisering av støttekontaktordningen, med oppdrag for bestemte tidsrom overfor bruker, og avtaler mellom kommunen og støttekontakt som ble fornyet i forhold til hver bruker etter behov. Avtalene anga bare hvor mange timer som skulle nyttes pr måned, hvilken lønnsatts som gjaldt og en oppad begrenset utgiftsdekning.

Kommunen foretok forskuddstrekk før lønnsutbetaling, og støttekontakten måtte levere skattekort.

Sivilombudsmannen vurderte at følgende momenter talte for at det forelå et arbeidstakerforhold:

Støttekontakten måtte stille egen arbeidskraft til disposisjon og hadde ikke adgang til å la andre overta arbeidet. Lønnen var knyttet opp mot det løpende arbeidet og ikke til et bestemt arbeidsresultat. Hun fikk blant annet betalt etter nærmere regler dersom brukeren var syk. Her var støttekontakten tidligere blitt innvilget feriepenge, og det var skapt en forventning om at arbeidet hørte inn under et arbeidstakerforhold, men dette momentet var ikke avgjørende for konklusjonen. Selv om støttekontakter i stor grad bestemmer når og hvordan timene skal utføres, og dermed har en selvstendig stilling overfor kommunen, har Sivilombudsmannen lagt avgjørende vekt på at støttekontaktarbeidet i seg selv er av en slik art at det vil være unaturlig om kommunen skal styre det i særlig grad.

Etter uttalelsen varslet kommunen at det skulle foretas en intern gjennomgang av avtaler og rutiner knyttet

til andre oppdragstakere i kommunen. Vi mener denne avgjørelsen må få stor betydning for alle støttekontakter, og har notert oss at fylkesmenn er oppmerksom på den og viser til den ved tilsyn i kommuner, hvor det er mange uoppfylte vedtak.

Høyesteretts avgjørelse om en avlaster

Høyesterettsdommen 20 mars 2013 (Rt 2013 s 354) går i samme retning. Avlaster for en familie med særlig tyngende omsorgsarbeid var å anse som arbeidstaker, ikke som oppdragstaker, og hadde følgelig krav på feriepenger. Det ble i dommen konstatert at det ikke er adgang til å avtale seg bort fra rett til feriepenger, dersom det gjennom en konkret vurdering fastslås at stillingen er å forstå som et arbeidstakerforhold. Gjennom en samlet vurdering av kriteriene for grensen mellom arbeidstaker- og oppdragstakerforhold, var det tunge argumenter for å vurdere avlaster å være arbeidstaker. Kommunens argumenter om behov for brukerstyring og konsekvenser for organiseringen av avlastningsordningen kunne ikke føre til et annet resultat.

Her ble også plikten til å stille sin personlige arbeidskraft til disposisjon for brukeren tillagt stor vekt.

Kommunen hevdet at den ikke kunne styre avlasters utføring av arbeidet, men Høyesterett så hen til at tjenestetilbudet utformes i samarbeid med brukeren, hvor det legges stor vekt på hva brukeren mener. Det er brukeren som i kommunens sted påvirker hvordan oppdraget skal utføres. Det blir dermed et avhengighets- og

underordningsforhold likt det man finner i arbeidsavtaler. Arbeidsledelsen var i hjemmet og kommunen hadde valgt å være arbeidsgiver, og måtte ta dette ansvaret fullt ut.

Avlastningsarbeidet foregikk i hjemmet til brukeren med hjelpemidler og annet utstyr stilt til rådighet av familien. Risikoen for arbeidsresultatet forelå også hos kommunen, som har ansvar for at løpende omsorgstjenester blir levert. Det talte også for arbeidstakerforhold at lønn ble utbetalt hver måned i tråd med innleverte timelister.

I denne saken var det flere tidsbegrensede avtaler og ikke helt stabil arbeidstilknytning over lengre tid, men Høyesterett vurderte ut fra dette at avlaster var i en arbeidsrettslig utsatt posisjon og at det følgelig burde være et arbeidstakerforhold.

Avlastningstimene var ikke hovedbeskjeftigelsen til avlaster, men Høyesterett fant ikke at dette kunne veie noe særlig tungt i motsatt retning. Dermed kom de til at alle momentene sett i en totalvurdering talte for at avlastningen var et arbeidstakerforhold.

Kommunen hevdet at brukerstyring og arbeidstakerrettigheter var vanskelig å forene, og at det ut fra kvalifikasjonskrav ville være vanskelig å ansette for eksempel «bestemor» som avlaster. Høyesterett la i stedet vekt på Fagforbundets innspill om at det finnes unntaksregler vedrørende arbeidstid i arbeidsmiljøloven som kan brukes, og at verneregler i seg selv ikke kan nyttes som argument mot å gi arbeidsrettslig vern. Videre kan god kjennskap til brukeren tillegges betydelig vekt i en kvalifikasjonsvurdering.

Oppsummering

For de som ikke allerede har sikret arbeidstakerrettighetene gjennom omgjøring av støttekontakt- og avlastningsvedtak til assistenter i BPA-vedtak, har man med dette fått et juridisk verktøy til å kreve at kommunene tilbyr arbeidsavtaler med ryddige lønns- og arbeidsvilkår. Dersom det er mer praktisk å velge oppdragstakerforhold, bør dette gjenspeiles i timelønnen, slik at det kompenseres for tap av rett til feriepenger, pensjonsinnskudd, personalforsikringer, ansiennitetstillegg osv.

Advokat Kristin Kramås

Tilsyn i Bergen

Fylkesmannen i Hordaland gjennomførte nylig tilsyn med hvorvidt Bergen kommune sikrer at forholdene blir tilrettelagt for tjenesteyting med minst mulig bruk av makt og tvang overfor personer med utviklingshemning. Fokus ble spesielt rettet mot hvorvidt det gis nødvendig veiledning og opplæring for ansatte om reglene som gjelder i denne sammenheng.

Det ble gitt et avvik der fylkesmannen blant annet påpeker at kommunen ikke sikrer at tjenestetilbudet ytes til personer med utviklingshemning i tråd med reglene i kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven. Kommunen har fått frist til 20. juni for å gi tilbakemelding om hvordan avviket skal rettes opp. Les mer på www.fylkesmannen/hordaland

Tilsyn i Løten

Fylkesmannen i Hedmark foretok nylig systemrevisjon i bofellesskapet Sykehusveien 12 for personer med utviklingshemning i Løten kommune. Tilsynet gjaldt følgende tre områder: Forsvarlig tildeling, iverksetting, evaluering og fornyelse av tjenester, kunnskaper og ferdigheter blant ansatte og bruk av tvang og makt.

Fylkesmannen satte stempelet avvik på samtlige!

Tilsyn i Brønnøy

Fylkesmannen i Nordland har foretatt tilsyn i Brønnøy for blant annet å se om kommunen sikrer enkeltvedtak på tjenester og utførelse av tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven uten bruk av makt og tvang der dette ikke er regulert i tvangsvedtak etter paragraf 9. Tilsynet handlet også om hvorvidt kommunen utreder alternative tiltak og eventuelt får formalisert bruk av tvang og makt i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven etter samme paragraf der det er nødvendig.

Det ble under tilsynet avdekket et avvik om at det ikke er fattet enkeltvedtak i henhold til krav i lovgivningen. Et annet handlet om at opplæring i helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9 er mangelfullt ivaretatt. Tilsynet resulterte også i en merknad om at tildeling av støttekontakttjeneste ikke iverksettes i enkelte tilfeller. Les mer på www.fylkesmannen.no/nordland

Tilsyn i Lesja

Fylkesmannen i Oppland foretok nylig en systemrevisjon i Lesja som blant annet viste at kommunen ikke sikrer at det blir gitt forsvarlige tjenester etter helse- og omsorgstjenestelovens paragraf 3-2, pkt. 6 bokstavene a og b. Systemrevisjonen viste også at kommunen ikke sikrer at disse tjenestene blir utført uten bruk av tvang og makt.

Tilsyn i Østre Toten

Fylkesmannen i Oppland har tidligere hatt tilsyn i Østre kommune for å se nærmere på oppfølgingen av vedtak om bruk av makt og tvang blant personer med utviklingshemning. Det første tilsynet resulterte i flere avvik. Fylkesmannen valgte senere å foreta nok et tilsyn for å sjekke om alle vedtak blir gjennomført i henhold til Fylkesmannens overprøving.

Det neste tilsynet ble foretatt i midten av mai. Det viste at kommunen fortsatt ikke følger opp godt nok på følgende områder:

Forutsetningene som fylkesmannen la til grunn for overprøvingen av ett av vedtakene på gjennomføring av planlagt skadeavvergende tiltak er vesentlig endret uten at fylkesmannen er blitt informert. Dette forholdet er heller ikke fanget opp av overordnet faglig ansvarlig leder. Tiltak gjennomføres i tillegg av enkelte ansatte som ikke omfattes av dispensasjon fra utdanningskravet. Veiledningen av personalgruppa knyttet til en av brukerne med vedtak er ikke i henhold til forutsetningen i vedtaket. Det gjennomføres tiltak i form av begrensning i tilgang på mat for en bruker med vedtak. De aktuelle forholdene er dessuten ikke fanget opp av kommunens avviksrapporteringssystem.

Les mer om overprøvingstilsynet på www.fylkesmannen.no/oppland

SUMO

SUMO står for Sikring av Utviklingshemmede Mot Overgrep, og er foreløpig et prosjekt på "tegnebrettet". Gjennom hele 2012 – og starten av 2013 – har fire ansatte i voksenhabiliteringstjenestene i Oslo, Hedmark, Helse Førde og Helse Finnmark jobbet med kunnskapsinnsamling og utarbeidelse av planer for å systematisere og samordne tiltak for å forebygge, avdekke og følge opp i saker med vold og overgrep mot mennesker med utviklingshemning.

Dette arbeidet er nå oppsummert i en rapport, der drøyt halvparten av innholdet består av kartleggingsverktøy, sjekklistes, eksempler på handlingsplaner og anbefalinger av tiltak på individ-, tjeneste-/system- og samfunnsnivå. Rapporten kan lastes ned fra NAKU sin Kunnskapsbank: <http://naku.no/node/1121> (Kilde: NAKUs magasin Utvikling)

Minoritetsspråklige

Vi minner om at Oslo Universitetssykehus, Ullevål i dag har brukere fra 120-130 ulike språkgrupper og at ca. hver 5. pasient har innvandrerbakgrunn. Når det gjelder Kvinne- og Barnekliviken, viser det seg at mer enn halvparten av pasientene har minoritetsspråklig bakgrunn.

Lærings- og mestringssenteret (LMS) her arrangerer læringstilbud/temadager som er spesielt tilrettelagt for minoritetsspråklige foreldre, ikke bare på Ullevål sykehus, men også ute i bydeler i Oslo der innvandrerkonsentrasjonen er høy. Det bestilles tolk ved behov. LMS Barn samarbeider også med Barnehabiliteringen.

Det å ha et barn med funksjonshemming viser seg å være svært tabubelagt for mange – og det betyr i praksis at de sjelden eller aldri har snakket ordentlig med andre foreldre som er i samme situasjon som dem selv. Mye tyder på at dette er en uventet og positiv opplevelse for de som kommer. På treffene har dessuten de minoritetsspråklige foreldrene god anledning til å ha uformelle samtaler med helsepersonell. Her tas det opp ulike temaer som foreldrene ønsker seg. Det kan være om alt fra informasjon om astma og allergi, psykisk lidelse blant barn og unge, kosthold, trygder og rettigheter, avlastning, genetisk veiledning, hjelpemidler osv

De som vil vite mer kan ta kontakt med Lærings- og mestringssenteret på telefon 23 01 57 57 eller e-post lms-barn@ous-hf.no

Leseglede

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er et tilbud til alle som strever med å lese. Likevel er det altfor få som kjenner til det. NLB arrangerte derfor nylig kampanjen "Rett til å lese". Målet er å gjøre bøker og leseglede tilgjengelig for flere.

Her kan de som har problemer som lese vanlige bøker få låne lydbøker og punktskriftbøker. Bibliotekets samling består av rundt 17 000 lydbøker og over 7 000 punktskriftbøker for både barn, ungdom og voksne. Det er mulig å låne både skjønnlitteratur, faglitteratur og studielitteratur. NLB produserer også et variert utvalg tidsskrifter og en daglig utgave av Aftenposten og Bergens Tidende på lyd.

NB! Alle NLBs tjenester er gratis. Biblioteket er tilgjengelig for lånere fra hele landet. Klikk deg inn på www.nlb.no – så får du vite hvordan.

NAKU

Nå kan du følge Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemning (NAKU) på Facebook. Her finnes mye informasjon om nye ressurser fra kompetansesenteret og ikke minst smakebiter fra Kunnskapsbanken. Adressen er www.facebook.com/utviklingshemning

Tillitskrise

En undersøkelse foretatt av Det Centrale Handicapråd i Danmark viser at nesten halvparten av mennesker med nedsatt funksjonsevne opplever at de mangler innflytelse over eget liv. Kommunen involverer dem ikke i deres egen sak. Mange er også skeptiske til hvorvidt deres sak blir behandlet på en betryggende måte. - Undersøkelsen illustrerer en kjempe-tillitskrise mellom borgere og myndigheter, sier lederen av NFUs søsterorganisasjon LEV, Sytter Kristensen i en kommentar på www.lev.dk

Benskjørhet

Aldring & helse har nylig utgitt et temahefte om bein- helse hos voksne og eldre personer med utviklingshemning. Mange undersøkelser viser at personer med utviklingshemning har en høy risiko for å ha nedsatt mengde kalk i skjelettet, og at de ofte har et lavt nivå av D-vitamin i blodet. Hver for seg, og til sammen kan dette utgjøre en risiko for å utvikle benskjørhet eller osteoporose.

Norge er på verdenstoppen når det gjelder brudd som skyldes osteoporose. Unødige og smertefulle brudd skaper nedsatt livskvalitet. Osteoporose kan forebygges og det finnes behandling som kan bremse nedbryting og bygge opp nytt beinvev. Temaheftet inneholder informasjon om forekomst, symptomer, diagnostisering, risikofaktorer og hvordan forebygge og behandle osteoporose og D-vitaminmangel.

Målgruppen for temaheftet er pårørende, tjenesteyttere og nærpersoner til personer med utviklingshemning. Temaheftet kan lastes ned fra www.aldringoghelse.no Hefte kan også kjøpes fra aldring og helse sin bokhandel.

Nytt Extra-spill!

5. juni ble Extra-spillet relansert. Spilletts gode formål kommer nå enda tydeligere fram. Det er i tillegg blitt mye lettere å vinne – ved at hver 6. spiller gjør det. Dette setter Extra-spillet i en helt egen klasse i forhold til andre spill med pengepremier.

Hver kupong blir dessuten billigere – selv om man nå må kjøpe to brett – ved at det som før ble kalt "DobbelExtra", etter relanseringen er blitt helt vanlig Extra. Nå koster det en femtilapp for et dobbelt brett, mens det tidligere kostet 60 kroner.

Følg med på TV i juni og se reklamekampanjen som tydeligere enn noen gang viser at spillets overskudd går til helse!

Samhandlingsreformen

Det er mye fokus på samhandlingsreformen, både i media og i arbeidet til norske kommuner og helsemyndigheter. Hvordan er det så med samhandlingsreformens fokus på tjenestene til personer med utviklingshemning?

Sammen med SOR og Aldring og helse har Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemning (NAKU) laget en nettside som omhandler samhandlingsreformen. Se www.naku.no/node/424. Det har vist seg vanskelig å finne gode eksempler på samhandlingsprosjekter som har særskilt fokus på tjenestene til personer med utviklingshemning. De som vet om eksempler og prosjekter som bør omtales i denne forbindelse kan ta kontakt via e-post til naku@hist.no

Likestilling

Likestillings- og diskrimineringsombudet har i en kampanje satt fokus på likeverdige tjenester for alle. De har utviklet en håndbok og nettsider som omhandler hva likeverdige tjenester er, hvorfor det er viktig og ikke minst hvordan likeverdige tjenester kan utvikles.

Nettsidene finner du på www.ldo.no/no/LOFT/utfordringer-muligheter/

der du også kan laste ned håndboken.

(Kilde: NAKUs magasin *Utvikling*)

Arbeidslivet

Nesten 11000 elever i videregående skole har funksjonsnedsettelse, hvorav 2800 har utviklingshemning. Manglende samarbeid mellom skolene og NAV gjør det vanskeligere for disse elevene å gå over i arbeidslivet

I dag blir skolene stående veldig alene om denne overgangen, sier forskerne Terje Olsen og Hege Gjertsen ved Nordlandsforskning. De har foretatt en studie som blant annet bygger på en spørreundersøkelse som er sendt ut til alle videregående skoler i landet. På bakgrunn av sine funn anbefaler Gjertsen og Olsen tidligere og mer samarbeid mellom kommunene, NAV og skolen, og beskriver en "missing link" som hindrer samarbeid rundt overgangen til arbeidslivet. De to kollegene minner i den sammenheng om at NAV har god kjennskap til aktuelle praksisplasser i kommunen og at skolen kunne gi NAV kunnskap om elevenes kompetanse.

Les mer på www.forskning.no

Bergen I

Antallet støttekontakter er blitt kraftig redusert i Bergen. I 2007 betalte kommunen for 1202 støttekontakter. Fem år senere var tallet redusert til 1072. - Alle skal ha lik rett til et godt liv utenom bofellesskapet. Men uten støttekontakt har de ikke mulighet til å pleie sitt privatliv, påpeker Elster Moen, lederen for NFU Bergen lokallag i et intervju med NAKUs magasin "Utvikling".

Bergen II

Støtende innholdstomt og i strid med loven. Slik beskriver jussprofessor Jan Fridtjof Bernt Bergen kommunes vedtak i avlastningssaker i intervju med Bergens Tidende. Intervjuet er lagt ut på www.nfunorge.org

IT funk

Forskningsrådets program "IT for funksjonshemmede" (IT Funk) ble startet i 1998 og avsluttet med en større konferanse nylig. Tema var hva som er oppnådd og veien videre. Programmet blir nå overtatt av Delta-senteret og skal fra nå av hete unIKT.

Programmet har handlet om forskning og innovasjon innen IT for funksjonshemmede og gitt støtte til prosjekter blant annet innen språkteknologi, universell design og tekniske hjelpemidler. Ragna Langlo fra NFU og SAFO var en av bidragsyterne på konferansen. Hun orienterte om erfaringer fra brukerforum og prosjektdeltakelse i IT Funk.

Det er lagt ut mer stoff om konferansen på www.nfunorge.org

Ask

I heftet "Samspill, lek og kommunikasjon" som er omtalt på nettsidene til Statlig spesialpedagogisk støttesystem, www.statped.no gis det ei generell metodisk framstilling av hvordan pedagoger eller foreldre kan legge til rette for å bruke alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) i form av taleteknologi saman med små barn frå dei er ni månader gamle.

“I år skal jeg
til topps i
klatretårnet!”

Johan (16), Oslo

Vi garanterer for latter,
smil, glede, vennskap og
helt spesielle opplevelser!

Nå booker du
sommerferien 2013
på www.merket.no

Merket

RØDE KORS OPLEVELSER

www.merket.no

Kjære helseminister

Når funksjonshemmede med hjelpebehov fyller 18 år og blir myndige, mister foreldrene nødvendige omsorgsrettigheter i arbeidslivet. Hvem skal da betale? Vi foreldre? Skal vi slutte å jobbe?

Kari Fjugstad Giske fra Fitjar i Rogaland stilte dette spørsmålet til helseminister Jonas Gahr Støre i et innlegg i Stavanger Aftenblad nylig. Hun er mor til en ung mann med utviklingshemning som nylig fylte 18 år. Nå blir hun og mannen trukket i lønn når sønnen er syk, innlagt på sykehus og kanskje også når de er på møter som har med omsorgen av ham å gjøre.

- Vi kommer likevel fortsatt til å være hjemme med han når han er syk. Vi kommer også til å følge ham ved sykehusinnleggelser, enten han er litt syk eller svært alvorlig syk. Han er, på samme måte som helseministeren og jeg, et menneske som trenger trygge forutsigbare rammer rundt livet sitt.

Vi har forsøkt å nå frem med synspunktene våre. Vi har kontaktet ulike partier og politikere for å gjøre dem oppmerksom på urimeligheten med at rettighetene forsvinner når barnet blir 18 år. Vi har også kontaktet departementet. En representant for Venstre tok saken opp i Stortingets spørretime, der daværende helseminister Anne-Grete Strøm-Erichsen svarte at Kaasa-utvalget ville ta dette opp i sin rapport om «Når sant skal sies om pårørendeomsorg». Det eneste vi finner i den rapporten er en setning om at det formelle foreldreansvaret opphører når barnet fyller 18 år.

Ganske nylig kom stortingsmeldingen «Morgendagens omsorg». Vi leste heller ikke der noe om rettigheter for foreldre med hjemmeboende, funksjonshemmede eller utviklingshemmede over 18 år. Kanskje vi kan ha et håp om at det kan komme med i del 2 av planen. Men det går vel noen år før

den eventuelt er på plass?

Kjære helseminister – hva skal vi gjøre i mellomtiden? Skal vi bare godta trekk i lønn? Eller skal vi sende regningen til kommunen? Det er de neste årene i livet vårt det handler om. Løsningen trenger ikke være vanskeligere enn å forlenge rettighetene som foreldre har frem til barnet fyller 18 år noen år videre – til ungdommen flytter ut. Denne rettigheten trenger ikke stå i kontrast til kommunens ansvar.

Mange foreldre har i utgangspunktet redusert stillingene sine på grunn av ungdommens store hjelpebehov, og ønsker ikke å miste ytterligere inntekt. Kan vi få et konkret svar fra helseministeren? spør Kari Fjugstad Giske.

(Ovennevnte er deler av et lesebrev - gjengitt med tillatelse av forfatteren. Hele innlegget stod i Stavanger Aftenblad 7. mai. Giske hadde ennå ikke fått svar fra helseministeren da SFA gikk i teknisk produksjon to uker senere).

Kari Fjugstad Giske etterlyser konkrete svar fra helseminister Jonas Gahr Støre.
(Foto: Privat)

 Akershus	LIER RØRSENTER AS Vebjørnsv. 1C, 3400 Lier Tlf: 32 24 45 50 www.lierrorsenter.no Bademiljø Svedbergs	 Hedmark	 Sør-Trøndelag
Nannestad Rørleggerbedrift Dal Tlf. 917 63 339	Lyseng Billakkering v/Trond Lyseng www.lyseng.no • Taksering • Oppretting • Lakkering	Br. Stenskjaer AS Granerud Industriområde 2120 SAGSTUA Tlf 62 97 17 91 E-post: post@br-stenskjaer.no	BUNNPRIS & GOURMET Man-Fred 8-23 Lør 9-22, Søn 11-23 Tlf: 73 97 53 31 www.bunnpris.no
 Aust-Agder	Ravnsborg Gartneri og Hagesenter www.ravnsborg-hagesenter.no 3484 Holmsbu Tlf: 32 79 60 07	 Møre og Romsdal	 MELHUS KOMMUNE Rådhuset, 7224 Melhus Tlf. 72 85 80 00 Fax. 72 85 80 58
Gromstad Auto AS Tlf: 37 40 10 00 www.gromstad-auto.no	Hokksund Båt og Camping Laksefiske, bespisning m.m Besøk oss, Velkommen!	Island Offshore Management AS Ulsteinvik Tlf: 70 00 86 00	 Sogn og Fjordane
 DURAPART Bedriftsv.9, 4857 Arendal www.durapart.no	 coop mega Hønefoss –Tlf: 32 17 18 40	Slettvoll Møbler AS 6200 Stranda www.slettvoll.no	Termo PartnerAS 6780 Stryn Tlf. 57 87 64 75
NORMANN & ØYGARDEN AS REGNSKAP OG RÅDGIVNING Autorisert regnskapsførerselskap Sveinsbuktta 98, 4847 ARENDAL	 Norefjell Hyttetjeneste v/Anne-Mari Tlf: 901 47 300	 HAFJELL, LILLEHAMMER BY CHOICE HOTELS Quality Hotel & Resort 2636 Øyer Boarding: 612 77 777 / hafjell@booking.no	Sunnfjord Betong AS Førde Tlf: 57 82 25 00 www.sunnfjordbetong.no
 Buskerud	Gravefirma Gunnar Senneseth Sandaker, 3519 Hønefoss Tlf. 32 11 08 60 • Mob. 90 15 55 75	 Rogaland	 Vestfold
 Aass • Norges eldste bryggeri •	 Midtnett BUSKERUD Nedmarken 3370 Vikersund Tlf. 32 78 32 78 www.midtnett.no	 Norsk Protein – ledd i næringskjeden	HAFA ELEKTRO-AS 3256 LARVIK Tlf. 33 13 38 88
 KIWI mini pris KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG Mjøndalen * Støtter NFU Lokalt	 HTR ELEKTRO Dagali, 3580 Geilo Tlf. 32 08 98 65 Fax .32 08 98 66	 GJESDAL KOMMUNE Tlf. 51 61 11 00 www.gjesdal.kommune.no Vi strekker oss lenger	
Tronrud Engineering www.tronrud.no 32 16 18 20 * Støtter NFU lokalt *	 MYHRE BRØNNBORING Autorisert entreprenør Brønnboring Pb. 1106, Flattum, 3501 Hønefoss Tlf. 32 11 44 80 Fax 32 11 44 81		
Fiskum Plate & Sveis AS 3222 Darbu • Tlf. 32 75 06 77 Stålkonstruksjoner, Montering, Mobilkraner www.fiskum-sveis.no	Modum Regnskap og Data AS 3370 Vikersund Tlf. 32 78 86 03		
 Røyken Kommune 3440 Røyken - Telefon 31 29 60 00 Vi støtter NFU lokalt	Stryken Grustak og Maskinentreprenørforretning www.stryken.no Tlf. 32 23 17 50 Mob. 90 55 74 08	Alt innen bilpleie Gjøvik Bilpleie Sommerov. 1 Tlf: 61 17 94 41 906 37 388	
			 BM BYGGMAKKER Verdal - Levanger 74075010 - 74056028 Gråmyra-Steinkjer 74019160 - 74160050 <i>Alt i byggevarer, trelast, maling, kjøkken og interiør</i>

Budsjettsprekk

En budsjettsprekk på 7,6 millioner kroner som skal brukes på de eldres hjemmetjeneste i Trysil, kan gå ut over mennesker med funksjonshemning i Trysil Kommune. Rådmannen ønsker å finansiere summen blant annet ved å nedbemanne i bolig tjenesten for mennesker med funksjonshemning.

Kommunalsjef Trygve Øverby sier til avisen til Østlendingen at det er blitt forandringer i behovet for bemanning i bolig tjenesten, og det foreslås derfor at flere av dagens stillinger overflyttes til hjemmetjenesten.

Saken skal videre til formannskapet og kommunestyret.

Makt og tvang

Lite tyder på at kommunene alene er i stand til å forvalte lovverket om bruk av tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemning.

I en artikkel på www.nfunorge.org skriver NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen at det kan virke som om lovbrudd knyttet til bruken av tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemning er langt mer utbredt enn lovlig bruk av tvang og makt. Han mener også at forholdene ikke ser ut til å bli bedre – og dokumenterer sine påstander i artikkelen på vanlig grundig vis.

Tiltaksplasser

Regjeringen foreslår i revidert nasjonalbudsjett å øke antallet tiltaksplasser for personer med nedsatt funksjonsevne med 600.

Tiltaksplasser som fremmer integrering i ordinært arbeidsliv skal prioriteres. Dette vil gi et tiltaksnivå på 55 000 plasser på årsbasis i 2013. Regjeringen vil også fremme en melding om arbeidslinja for Stortinget. Her vil blant annet spørsmål knyttet til arbeidsmarkedstiltak for personer med nedsatt arbeidsevne bli behandlet nærmere.

Les mer om denne saken på NFUs nettsider.

Boligfinansiering

Krav om momskompensasjon er en gjenganger. Det er forståelig at folk vil ha mest mulig tilskudd til private boligprosjekter, men det er gode grunner for å legge til rette for andre finansieringsordninger.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen viser i en omfattende artikkel som er lagt ut i sin helhet på www.nfunorge.org til at det gjentatte ganger er fremmet forslag om kompensasjon av merverdiavgift til private. NFU er imidlertid svært skeptisk til en slik ordning.

Han minner samtidig om at normalisering og integrering er de overordnede målsetningene. St.meld. 47 (1989-90) Om gjennomføring av reformen for mennesker med utviklingshemning. - Her blir det blant annet presisert at det er staten gjennom Husbanken som har ansvaret for å legge til rette for finansiering av både nye og brukte boliger, og at det er Husbankens vanlige ordninger som skal benyttes for finansiering av boligene. Ut fra reformens målsetninger og de statlige føringene, er det vanskelig å se at det skal etableres spesielle lovhjemler for momskompensasjon for mennesker med utviklingshemning eller deres pårørende, skriver NFUs forbundsleder.

Slutt på anbud i Oslo

Mennesker med funksjonshemninger og deres pårørende i Oslo slipper i hvert fall en bekymring i 2014. Da skal de få større innflytelse på egen hverdag: De slipper å bli satt ut på anbud når de trenger dagsenter- eller bo- og omsorgstilbud. I stedet skal leverandører prekvalifiseres og brukerne og deres pårørende kan selv velge mellom dem.

Dette er et av resultatene av forhandlinger bystyrerepresentant Ivar Johansen (SV) har ført med byrådspartiene i den senere tid. Resultatet er at SV, Høyre, Venstre og Kristelig Folkepartis bystyregrupper har inngått følgende avtale:

"Det igangsettes umiddelbart et arbeid for å innføre fritt brukervalg på dagsenter-, bo- og omsorgstilbud for utviklingshemmede og andre hjelpetrenende som etter vedtak skal ha dette tilbudet. Dette gjøres ved å prekvalifisere og inngå rammeavtaler med leverandører som brukerne og deres pårørende kan velge mellom. Det tas sikte på gjennomføring av dette fra høsten 2014."

Les mer på www.ivarjohansen.no

emipo tv

Ledige jobber i tv!

Vi har ledige tv-jobber i Empo i Ski i Akershus.

Empo tv er Norges eneste tv-kanal for- og med mennesker med utviklingshemming. Du må derfor ha en utviklingshemming for å kunne søke.

Vi gir opplæring i journalistikk, tv-foto, lyd og enkel redigering.

PS! Du behøver ikke bo i Ski for å jobbe hos oss. Mange pendler fra andre kommuner.

For mer informasjon og søknadsskjema:
Ring 64 87 74 76 eller gå inn på

www.empotv.no

AKTIV

HJELPEMIDLER A/S

Aktiv strand og multivogn

Multivogn for bruk ved strand og i terreng. Utbyttable akslinger med hurtigkopling. Kan leveres med ledsager trommelbrems.

Bred aksling med drag eller med "fjellgeitløsning" med ett hjul, for ferdsel på stier eller i terreng

Seter fra

sbr 24 cm til 45 cm med 70 cm høy rygg

"Fjelltrekkset"
bred aksel
for ferdsel i
ulendt terreng

www.aktiv-hjelpemidler.no

Tlf: Geirr 98239850.

e mail: geirr@aktiv-hjelpemidler.no

Bamse Produkter AS

Spesialprodukter utviklet for posisjonering, behandling og trening av spedbarn og barn i alle aldre. Velegnet for barn med motoriske problemer, cerebral parese og syndrombarn.

Ny varekatalog kommer i Mai, full av bilder, instruksjoner og tips. Ta kontakt med oss for å få tilsendt den nye varekatalogen i posten.

Bamse Produkter AS
Titangaten 13
1630 Gml. Fredrikstad
Tlf: 69300105
info@bamseprodukter.no
www.bamseprodukter.no

BERMINGGRUD

ENTREPRENØR

Strandveien 39-41, P.b 133, 3051 Mjøndalen

Tlf: 32 27 44 80

www.bermingrud.no

Levante

INNREDNINGER A.S

SYSTEMVEGGER - GLASSVEGGER - HIMLINGER

Mob. 994 11 980 - 915 53 059 www.levanteinnredninger.com

Totalleverandør i proffmarkedet

CHRISTIE PARTNER

Ingeniør- og entreprenør

Betong og betongvarer

Les alt om oss på:

www.partner-gruppen.no

Bank.
Forsikring.
Og deg.

Sparebanken
HEDMARK **1**

Alt innen tømrerarbeide utføres

ETTERISOLERING

- Innblåsing av Glava • Vegg
- Gulv • Loft • Be om pris

Tømrer

Johnny Sandbråten

Telefon 911 60 550

Hengslvn. 89 - 3515 Hønefoss

REHO

Seilmakergata 1, Steinkjer

Tlf. 74 17 01 00

Fax. 74 17 01 01

www.reko.org

Norgesplaster®

tlf 38 15 22 00

Støtter NFU

BDO

Avd. Skien

Leirvollen 21 A, 3736 Skien

Tlf: 35 50 53 20

Fax: 35 50 53 21

Avd. Kragerø

Løkkebakken 24, 3790 Kragerø

Tlf: 93 24 09 50

Fax: 35 99 09 52

www.bdo.no

BECKMAN LUNDEVALL

REVISJON, REGNSKAP & RÅDGIVNING

Tlf. 22 78 28 00

www.blrevisjon.no

BYGGMAKKER**Ski Bygg**

Tlf: 64 85 46 00

Trenger du litt hjelp?

- Fast vaskehjelp
 - Vindusvask! Få rene vinduer nå!
 - Hjemmehjelp- Personlig assistent
 - Godkjent BPA leverandør av kommunen
 - Visningsvask
- Tlf. 4000 6330 -citymaid.no
-salgscenteret@citymaid.no **Velkommen til oss!**

bojo as

Løsninger for synshemmede

Idrettsveien 2, 7072 Heimdal Tlf 72 89 43 00

prima@prima-as.no www.prima-as.no

www.bilia.no

C.J. Hansensvei 18, 2007 Kjeller

Tlf: 66 93 65 00

- Salg av nye og brukte biler
- Bilverksted
- Reservedelsbutikk

SALGSAVDELINGEN:

Man, Tirs, Ons og Fred: 08.00-17.00

Torsdag: 08.00-19.00

Lørdag: 10.00-15.00

VOLVO**ALLTID GODE DEKKTILBUD**

Ønsker du deg jobb?

Kunne du tenke deg å jobbe som støttekontakt for en eller flere personer i Gjøvik kommune?

Vil DU bety noe helt spesielt for en ungdom eller voksen?

Du må være fylt 18 år, og det er en fordel at du har førerkort og bil til disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er ikke så dårlig som du tror, du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan ikke bare måles i kroner og øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

Høres dette interessant ut?

Ta kontakt for en uforpliktende prat!

Kontakt kulturkontoret

i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark,
tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail:
solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune
Kultur

www.och.no

Å være et
helt menneske,
er å føle seg
som et

Bevegelseshemming skal
ikke stå i veien for livskvalitet.

OCH ortopedi har siden 1846 vært en ledende aktør i utvikling av ortopediske hjelpemidler. Vi er stolte over å være ISO-sertifisert. For deg som pasient innebærer dette at vi kan tilby spesialtilpassede hjelpemidler av høyeste kvalitet og standard.

Oslo og Akershus 23 28 82 00 Møre og Romsdal 70 14 50 40
Østfold 69 30 17 70 Oppland 61 24 73 30 Telemark 35 56 15 50

Bestill abonnement på Samfunn for alle

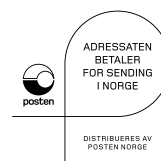
Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

Bladet kommer ut med 6 numre i 2013.
Pris kr. 400. Klipp ut og send inn. Kan også
bestilles på mail: post@nfunorge.org eller
telefon: 22 39 60 50.

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

Besøksadresse: Verkstedveien 14, Hensmoen, 3516 HØNEFOSS

Sentralbord: 46 84 60 00

www.tronrudbygg.no • post@tronrudbygg.no

Maskinentreprenør *Trygve Knutslid*

Liebakkvn.11
3825 Lunde

Tlf: 35 94 76 41

Mob: 991 51 858

Støtter NFU

2634 Fåvang

Tlf. 61 28 43 00

Fax. 611 82 301

www.hortenhuis.no

Det Norske Veritas

Sjøgt.45, 6065 Ulsteinvik

Tlf: 70 01 52 00

www.dnv.com

Syljuåsen

Gjøviks entreprenør

Små og store oppdrag:

• Nybygg • Rehabilitering
• Serviceavdeling • Utvikling av prosjekter

Valdresveien 3, 2815 GJØVIK
Tlf. 61 14 50 80 - Fax. 61 14 50 81

Butikk

Buttons i to varianter:
Liten kr 3,- Stor kr 5,-

Tallerken (porselen)
kr 130,-

kr 100,- kr 150,-
Bøker om veien frem
til egen bolig

Handlevognsmynt og
nøkkelring kr 25,-

Hodeplagg
(Maxi-lue – kan brukes på
mange måter) kr 30,-

Bordvimpel uten fot kr 150,-
NFU formidler salg av fot,
ca. kr 150,- i tillegg

Kursmappe kr 25,-

Handlenett kr 30,-

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Krus (porselen) kr 150,-

Pins kr 25,-

Refleksbånd kr 25,-

Pris per stk. kr 10,-
6 stk. kr 50,-

«Fokus på overganger mellom ulike skoleslag»

I heftet beskrives 12 overganger i skolesystemet, fra barnehage til arbeidsliv. Felles for alle eksemplene er at elevene, foreldrene og de involverte tjenesteyterne betrakter overgangen som vellykket. Alle elevene er inkludert i ordinær klasse, og de fleste har utviklingshemning av varierende grad. Noen av elevene har store fysiske funksjonsnedsettelse i tillegg. Antall sider: 104

Pris kr. 150,-

Butikk

Alle kurshefter 35,- kr per hefte (bortsett fra "Pengene mine"). Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem
til eget hjem

Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
– en organisasjon

Veilederhefte til
studieheftet "Aktiv i
egen organisasjon"

Aktiv i egen
organisasjon

NFUs
prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organi-
sasjonen NFU

Kursbevis kr. 10,-

Ledsagerhefte

Veileder til
kurslærer

Seksualitet
og samliv

Kroppen min
og følelsene mine

Bestill i dag

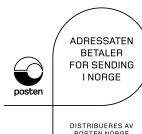
Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org
eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Norsk Forbund
for Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0090 Oslo

 Akershus	 Møre og Romsdal
Kompetanse og Arbeidssenter Nannestad Bahusvegen, 2030 Nannestad Tlf: 66 10 52 35	Stranda Anleggsservice AS 6200 Stranda Mob. 90 86 60 00 - Fax. 70 26 22 88
Hagen Hageservice 1481 Hagen Mob: 95 28 21 52 Snørydding, vaktmestertjenester www.hagenhageservice.no	A.S STETTE DATA Aut.regnskapsførerselskap www.stettedata.no • 6260 Skodje
 Aust-Agder	 Nord-Trøndelag
Hove Leirsenter Tlf: 37 08 52 21 www.hoveleirsenter.no	Sende Busstrafikk Tlf. 74 04 06 00 Fax. 74 04 25 30 Sørgatakvartalet Konsul Moesgt. 1, 7650 Verdal
Veråsdal Transport 4820 Froland • Tlf: 37 03 71 40 • Støtter NFU arbeidet lokalt •	FIDES AS Tlf. 74 84 06 00 www.fides.no
 Buskerud	 Oslo
Haglebu Camping * Norefjells solside * Haglebu, Eggedal	LJABRUSKOLEN Ljabrubakken 50, 1165 OSLO Tlf 22 62 98 90 www.ljabruskolen.no
Hokksund Ferdigbetong AS 3300 Hokksund www.hokksundbetong.no	 Oppland
Uvdal Snekkerverksted A/S Tlf. 32 74 30 51 www.uvdal-trelast.no	Krokrud Entreprenør AS 2667 Lesja Verk Tlf: 906 99 449
Golberg AS Aut. mask. entreprenør 3550 Gol Mob. 481 52 210	Oppland Revisjon&Rådgivning Fåberggt.128, 2615 Lillehammer Tlf: 61 22 20 40 www.orr.no
Ole Varlo Transport 3355 Solumsmoen, tlf. 918 23 203	A/S Snertingdal Auto 2826 Snertingdal Tlf. 61 18 43 35
Åssiden Rør AS Aronsvei 39, 3029 Drammen Tlf/mob. 900 72 489	Hovrud Maskin Marievegen 222, 2920 Leira i Valdres Tlf. 48 13 30 00
Va-Ra Regnskapsservice www.va-ra.no • 32 78 46 99 Strandgata 7, 3340 Åmot	Shell 7-eleven Gjøvik Nord Jernbanesvingen 2, 2821 Gjøvik
 Hedmark	 Sør-Trøndelag
Romedal Blomster og Gaver Hagen 2334 Romedal Tlf: 62 58 31 22 • støtter NFU lokalt •	Kvidal Regnskap AS Regnskapstjenester for alle bransjer Tlf: 72 86 45 92 7357 Skaun
Advokat Jonny Holen Fredensvoldvegen 2, 2408 Elverum Tlf: 62 41 91 10	 Telemark
Bilvarehuset Anker Statsminister Otto Blehrs veg 1A, 2312 Ottestad Tlf. 62 58 53 50	Meny Tuven Notodden • Tlf. 35 02 90 70

En stor takk til alle våre annonsører!

NORCEM

et selskap i Heidelberg Gruppen

Xpert
installasjon

Postadresse: Pb 1232, Trudvang, 3105 Tønsberg.

Besøksadresse: Halvd. Wilhelmsens Allé 41, Kilen, Tønsberg

Tlf. 33 30 14 50 - Fax 33 30 14 55 - E-post: jorgen.landskaug@xpert.no

AUTORISER ELEKTROINSTALLØR • AUTORISERT TELEINSTALLØR • OFF GODKJENT EL. TAKST.

VATNE AUTOSENTER AS

Vi representerer Thyssen Monolift

Rullestol- og seteheiser for alle typer trapper. For tilbud eller service: Ulvestad 93094397, e-post: h.vatne@online.no

Vi representerer KWS Rehab

Inne- og uteløsninger for vertikalheiser. For tilbud eller service: Nedrevoll 95291006, e-post: mieten@hotmail.com

Vi representerer Molift AS

Takheiser og gulvgående løftere. For tilbud eller service: Ulvestad 93094397, e-post: h.vatne@online.no

Vårt autoriserte bilverksted har Rep Tek i Drammen som samarbeidspartner på tilpassing og ombygging av biler. **Kontaktperson:** Ørheim 70213101, e-post: vatneautosenter@stat.no

GAULAR KOMMUNE

Tenester for funksjonshemma

- Følgkortordning
- Parkeringskort
- Transport - Kortordning

For informasjon/søknadsskjema, Kontakt:

Gaular kommune

v/ tjenestetorget helse

Tlf. 577 18 200

Nord Trøndelag Fylkeskommune

7735 Steinkjer, Fylkets hus

Tlf. 74 11 10 00 - www.ntflk.no

Støtter NFU i Nord-Trøndelag

Kontakt oss

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen

41 10 13 42

jpg@nfunorge.org

Nestleder

Bjug Ringstad

61 17 28 00 / 91 81 87 00

bjug@ringstad.no

Frid Oline Tellefsen Svineng

90 93 61 56

fotsvineng@hotmail.no

Eirik Dahl

95 08 03 27

eirik.dahl.61@gmail.com

Oscar Eide

56 14 31 58 / 90 04 91 10

oe@coastcenterbase.no

Anne Jorun Økland

53 41 64 84 / 41 50 02 53

annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal

37 16 41 37 / 48 05 00 55

lilliansu56@gmail.com

Nasjonalt

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU

Postboks 8954 Youngstorget

0028 OSLO

22 39 60 51

oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen

Ignavn. 131

1912 ENEBAKK

64 92 62 53/90 83 93 80

tovebritt@tusker.no

NFU Østfold regionlag

v/Kirsten Viskum

Planteskoleveien 16

1850 MYSEN

69 89 21 09/41 46 19 14

kviskum@gmail.com

NFU Hedmark fylkeslag

v/Inger Margrethe Pettersen

Stolvstadvegen 39

2360 RUDSHØGDA

62 35 53 60/905 12 356

ingermargrethep@hotmail.com

NFU Oppland Fylkeslag

v/Staale Stampeløkken

Hagehaugveien 2 A

2613 LILLEHAMMER

61 25 73 17/95 69 44 52

stastamp@gmail.com

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Inger Tronrud

Øvre Nordbergsv. 2

3514 HØNEFOSS

32 12 52 54/92 22 72 75

itronru@online.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14

3276 SVARSTAD

92 02 89 38

nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Anny Andersen

Håkonsgt. 9 A

3660 RJUKAN

35 09 19 07/90 74 06 05

annyande@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Anne-Lise Løite

Kobbervg. 1

4820 Froland

37 03 71 32/92 02 57 70

aafnfu@gmail.com

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen

Hannevik Terrasse 41

4613 KRISTIANSAND

38 03 00 14 / 91 79 41 76

jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34

4014 STAVANGER

51 89 15 50

post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

v/Geir Tore Søreide

Havnahagen 19

5419 FITJAR

91 84 55 74

geir.t.soreide@haugnett.no

NFU Sogn og Fjordane

v/Bente Underthun

Furelia 21

6823 SANDANE

57 02 02 42/97 71 69 12

bente.underthun@eninvest.net

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik

6022 ÅLESUND

70 15 10 30 / 46 91 08 40

mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Nina Braadland

Høilivegen 3

7052 TRONDHEIM

73 53 42 22/47 05 54 07

nibraad@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness

Postboks 183

7801 NAMSOS

74 21 23 08 / 90 51 69 66

snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843

8001 BODØ

75 52 40 48 / 91 72 47 08

nfu-nord@online.no

NFU Troms fylkeslag

v/Solveig Nylund

Fosslundveien 131

9304 VANGSVIK

90 10 12 25

sanylund@live.no

NFU Finnmark fylkeslag

v/Sigrid Sandbu

Mostadfeltet

9925 SVANVIK

41 52 65 09

sigrid-su@hotmail.com

Likeverdspris til Workinnmarka skole

NFU Tromsø lokallag har vedtatt å innføre en årlig likeverdspris. Den første ble nylig utdelt og gikk til Workinnmarka skole fordi man her har vist at det er mulig for alle elever å ha en meningsfylt skolehverdag.

I lokallagets begrunnelse ellers heter det at skolen har vist vilje til å lære og har tatt ansvar for å tilrettelegge for inkludering i både klasse og SFO. - Tilbud i skoletimer og SFO-tid har vært sett i sammenheng. Skole og SFO har lagt til rette for sosialt fellesskap og utvikling av vennskap ved å bruke små grupper. Opplæringsprogram og fag har høy prioritet. Både skole og SFO har dessuten inkludert foresatte og andre nærpersoner gjennom praktisk brukermedvirkning, heter det i NFU Tromsø lokallags begrunnelse.

Vi gratulerer!

*Fra venstre: Fagleder Elisa Jensen, lærer Gunn Erlandsen og leder av NFU Tromsø lokallag, Anita Engen ved overrekkelsen.
(Foto: Tor Farstad, avisa Tromsø)*

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- sosialtjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytte-saker")
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, stønad til bil mv),
- undervisning (spesialpedagogisk hjelp i barnehage og skole mv)
- arv og testament, verge / hjelpeverge, erstatning, arbeidsrett mv.

Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag.

Storgt 54 – 1555 Son Tlf: 64 95 04 14 Fax: 64 95 04 13

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 918 85 984

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

